

**Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου
Σχολή Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών
Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων**

**Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
«Διακυβέρνηση και Δημόσιες Πολιτικές»**

Διπλωματική Εργασία

**Η ένταξη της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας στην
Ευρωπαϊκή Ένωση και η πορεία τους
στην Ένωση έως σήμερα**

**Λούντζης Ανδρέας Α.Μ.: 3033201501013
Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: Μπότσιου Κωνσταντίνα**

Κόρινθος, Οκτώβριος 2016

Η ένταξη της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση και η πορεία τους στην Ένωση έως σήμερα.

Σημαντικοί Όροι - Συντομογραφίες: (Ε.Ε./ Ευρωπαϊκή Ένωση)(NATO/ Οργανισμός Ευρωατλαντικού Συμφώνου)(Η.Π.Α./ Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής)(Ε.Σ.Σ.Δ./ Ένωσης Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών)(Ο.Δ. Γιουγκοσλαβίας/ Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γιουγκοσλαβίας)(Π.Γ.Δ.Μ./ Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας)(Κ. Ευρώπης/ Κεντρικής Ευρώπης)(Α. Ευρώπης/ Ανατολικής Ευρώπης)(GATT/ Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου)(Π.Ο.Ε./ Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου)(CSD/ Το Κέντρο για τη Μελέτη της Δημοκρατίας)(Μ.Κ.Ο./ Μη κυβερνητικές μη κερδοσκοπικές Οργανώσεις)(SAR/ ΜΚΟ Ρουμανικής Ακαδημαϊκής Κοινωνίας)(ΜΣΕ/ Μεταρρυθμιστική Συνθήκη της Ευρώπης)(NSF/ National Salvation Front)(ΔΠΔΧ/ Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο της Χάγης)(Ο.Η.Ε./ Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών)(PCM/ Κόμμα Ουγγρικής Ένωσης πολιτών)(UDMR/ Ένωση Ούγγρων της Ρουμανίας)(Σ.Σ./ Σύμφωνο Σταθερότητας)(Κ.Α.Ε./ Κεντρικής Ανατολικής Ευρώπης)(Ο.Ο.Σ.Α./ Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης)(Ο.Α.Σ.Ε./ Οργανισμός Ασφάλειας και Συνεργασίας στην Ευρώπη)(UNHCR/ Ύπατη Αρμοστεία του Ο.Η.Ε. για τους Πρόσφυγες)(Δ.Ν.Τ./ Διεθνές Νομισματικό Ταμείο) Ε.Τ.Α.Α./ Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης)(ANI/ Εθνική Υπηρεσία Ακεραιότητας -Οργανισμός στη Ρουμανία για την καταπολέμηση της Διαφθορας)(CVM/ The Cooperation and Verification Mechanism of European Commission)(Ο.Σ.Δ.Ε./ Ολοκληρωμένου Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου)(OLAF/ European Anti-Fraud Office)(Σ.Δ.Μ./ Σοσιαλιστική Δημοκρατία της Μακεδονίας)(Σ.Δ.Σ/κεντροδεξιός συνασπισμός της ένωσης Δημοκρατικών Δυνάμεων Βουλγαρίας)(BSP/πρώην κουμμουνιστές του Σοσιαλιστικού Κόμματος Βουλγαρίας)(DPS/ Βουλγαρικής ένωσης Τούρκων)(NDSV/ κεντροδεξιό Κόμμα Βουλγαρίας του πρώην Βούλγαρου μονάρχη Συμεών Σαξ Coburgh-Gotha)(NKM/ Νέα Κράτη Μέλη τις Ε.Ε.)

Περιεχόμενα

Κατάλογος Πινάκων	σελ. 5
Κατάλογος Διαγραμμάτων	σελ. 6
Εισαγωγή	σελ. 7

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Η πορεία της Βουλγαρίας στην Ε.Ε. μετά την περίοδο του Ψυχρού Πολέμου

1.1 Πολιτικά κόμματα και δημοκρατικές διεργασίες στη Βουλγαρία	σελ. 8
1.2.1 Εξωτερική πολιτική και γεωστρατηγικές κινήσεις της Βουλγαρίας	σελ. 9
1.2.2 Πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Βουλγαρία	σελ. 15
1.3 Οικονομική πολιτική και προγράμματα για την ενίσχυση της Βουλγαρίας	σελ. 16
1.4 Απαραίτητες μεταρρυθμίσεις για την ευθυγράμμιση της Βουλγαρίας με την Ε.Ε.	σελ. 18
1.5 Εθνότητες και μειονότητες στη Βουλγαρία	σελ. 23
1.6 Διαφθορά και εγκληματικότητα στη Βουλγαρία	σελ. 25

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Η πορεία της Ρουμανίας στην Ε.Ε. μετά την περίοδο του Ψυχρού Πολέμου

2.1 Πολιτικά κόμματα και δημοκρατικές διεργασίες στη Ρουμανία	σελ. 30
2.2.1 Εξωτερική πολιτική και γεωστρατηγικές κινήσεις της Ρουμανίας	σελ. 31

2.2.2	Πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Ρουμανία	σελ. 35
2.3	Οικονομική πολιτική και προγράμματα για την ενίσχυση της Ρουμανίας	σελ. 38
2.4	Απαραίτητες μεταρρυθμίσεις για την ευθυγράμμιση της Ρουμανίας με την Ε.Ε.	σελ. 42
2.5	Εθνότητες και μειονότητες στη Ρουμανία	σελ. 45
2.6	Διαφθορά και εγκληματικότητα στη Ρουμανία	σελ. 47
	Επίλογος	σελ. 51
	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	σελ. 53

Κατάλογος Πινάκων

1. Η χρηματοδότηση της ΕΕ στο πλαίσιο των προενταξιακών προγραμμάτων και την περίοδο 2007-2013 (όλα τα ποσά είναι σε Ευρώ). 18
2. Χρηματοδοτική βοήθεια της Ε.Ε. προς τις υποψήφιες χώρες της Κεντρικής Ευρώπης και της Βαλκανικής χερσονήσου. Περίοδος 2000-2006 39

Κατάλογος Διαγραμμάτων

1. Αποτελεσματικότητα της κυβέρνησης (ποσοστιαίες κατατάξεις)	22
2. Ποιότητα των ρυθμίσεων (ποσοστιαίες κατατάξεις)	22
3. Κράτος δικαίου (ποσοστιαίες κατατάξεις)	25
4. Έλεγχος της διαφθοράς (ποσοστιαίες κατατάξεις)	26
5. Μέσο ισοδύναμο οικογενειακό εισόδημα ανά χώρα–σχετικό επίπεδο το '06	41
6. Δείκτης μέσης στέρησης ανά εισοδηματικό τεταρτημόριο, ανά χώρα	42
7. Εμπιστοσύνη στους ανθρώπους και εμπιστοσύνη σε πολιτικούς θεσμούς, ανά χώρα	42

Εισαγωγή

Η εργασία αυτή έχει σαν κύριο σκοπό να συμπεριλάβει όλα τα σημαντικά γεγονότα που συντελέστηκαν κατά την περίοδο που αποφάσισαν οι χώρες τις Βουλγαρίας και Ρουμανίας να ενταχθούν στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η προσπάθεια και οι μεταρρυθμίσεις ήταν πολύ δύσκολες και ιδιαίτερες για την κάθε χώρα χωριστά. Οι υψηλές προσδοκίες και οι αυστηρές απαιτήσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης δυσχέραιναν κατά πολύ το έργο των δυο χωρών που βιάζονταν να εισέλθουν στην Ένωση. Τα διαφορετικά χαρακτηριστικά των δυο χωρών δυσκόλεψαν τις προσπάθειες, μέχρι που υπήρξαν στιγμές στις οποίες φάνηκε ότι όλη αυτή η προσπάθεια θα αποτύγχανε. Μέσα στα κεφάλαια που ακολουθούν, η παρακολούθηση των γεγονότων στην δημοκρατία, την εξωτερική και την οικονομική πολιτική, παρουσιάζεται όλη η προσπάθεια μεταμόρφωσης αυτών των χωρών για να συμβαδίζουν με το Ευρωπαϊκό κεκτημένο. Ενώ στο κεφάλαιο των μεταρρυθμίσεων παρουσιάζονται οι πιο σημαντικές αλλαγές που έπρεπε να κάνουν αυτές οι χώρες, οι οποίες είχαν παρατηρηθεί και από τις αρχές της Ευρώπης. Στον τομέα της διαφθοράς και της εγκληματικότητας σημαντικά προβλήματα αντιμετώπισε τόσο η Βουλγαρία όσο και η Ρουμανία ενώ τα χρόνια προβλήματα με τις μειονότητες έπρεπε να επιλυθούν σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο ώστε να αποδείξουν οι χώρες αυτές ότι είναι σύγχρονες και πολιτισμένες. Η επιτυχής είσοδος των χωρών αυτών στην Ευρωπαϊκή Ένωση δεν σήμαινε απαραίτητα και την διακοπή των διεργασιών ευθυγράμμισης με το Ευρωπαϊκό κεκτημένο. Αντιθέτως, οι ενέργειες των κρατών που εισχώρησαν στην Ένωση θα έπρεπε να ήταν πιο εντατικές, διότι αρκετό έργο είχε μείνει που δεν είχε υλοποιηθεί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Η πορεία της Βουλγαρίας στην Ε.Ε. μετά την περίοδο του Ψυχρού Πολέμου

1.1 Πολιτικά κόμματα και δημοκρατικές διεργασίες στη Βουλγαρία

Η συνολική προσέγγιση της μεταπολιτευτικής περιόδου της Βουλγαρίας από πλευράς χρόνου και ποιοτικών στοιχείων επικεντρώνεται πρωτίστως στην εσωτερική πολιτική με τις συνεχιζόμενες διεργασίες σχηματισμού συμπαγών κομματικών χωρών.

Μετά το 1989 κύριο γνώρισμα της μεταπολιτευτικής περιόδου στη Βουλγαρία εξακολουθεί να είναι ο μεταβατικός της χαρακτήρας και η αναζήτηση προτεραιοτήτων και διεξόδων στην εσωτερική της πολιτική. Όλη αυτή η περίοδος θα μπορούσε να χωρισθεί σε τρεις φάσεις και να συνοψισθεί στο τρίπτυχο: από την «ευφορία των αλλαγών» (Νοέμβριος 1989 – Απρίλιος 1997), στην «αλαζονεία της νέας εποχής» (Απρίλιος 1997 - Ιούνιος 2005) και, τέλος, «στη ρεαλιστική διαχείριση» των συνεπειών της μεταπολίτευσης (μετά τον Ιούνιο του 2005).

Αμέσως μετά την πτώση του καθεστώτος του Τόντορ Ζίφκωφ οι Βούλγαροι πολίτες ψήφισαν υπέρ του κεντροδεξιού συνασπισμού της ένωσης Δημοκρατικών Δυνάμεων/ΣΔΣ το 1991, ελπίζοντας ότι θα απολαύσουν γρήγορα ένα επίπεδο ζωής ανάλογο με αυτό των προηγούμενων δυτικοευρωπαϊκών χωρών. Η απότομη και αναγκαία προσαρμογή της χώρας στα δεδομένα της καπιταλιστικής οικονομίας απογοήτευσε το εκλογικό σώμα, που το 1994 έδωσε εκ νέου την εξουσία στους πρώην κομμουνιστές του Σοσιαλιστικού Κόμματος/BSP με την ελπίδα, τουλάχιστον, να επανέλθουν στο πλαίσιο της κοινωνικής σιγουριάς του παρελθόντος.¹

Τον Ιούνιο του 1996, η σοσιαλιστική κυβέρνηση σε συμφωνία με το ΔΝΤ εξήγγειλε ένα πολύ αυστηρό σταθεροποιητικό πρόγραμμα που περιλάμβανε το κλείσιμο 64 προβληματικών βιομηχανιών, την ιδιωτικοποίηση 1.227 κρατικών επιχειρήσεων και κυρίως την κατάργηση των κρατικών επιδοτήσεων στα καύσιμα, με αποτέλεσμα να σημειωθούν δραματικές αυξήσεις στα τιμολόγια των οργανισμών κοινής ωφέλειας, των μεταφορών και των περισσότερων ειδών πρώτης ανάγκης. Ακολούθησε φτώχεια, πείνα, βαρύς χειμώνας και διαδηλώσεις. Το 1997 ο συντηρητικός πολυσυλλεκτικός σχηματισμός, η Ένωση Δημοκρατικών Δυνάμεων ανέλαβε εκ νέου την διακυβέρνηση της χώρας. Η πορεία του Κινήματος των Δικαιωμάτων και Ελευθεριών που ταυτιζόταν κυρίως με την Τουρκική μειονότητα και τους μουσουλμάνους της χώρας (τους

---

¹ Αρμακόλας & Ντόκος (2010), σελ. 144-145.

Πομάκους και μεγάλο μέρος των τσιγγάνων Ρομ) συμμετείχε σταθερά στις βουλγαρικές κυβερνήσεις.²

Στη δεύτερη φάση της μεταπολίτευσης ξεκίνησε να γίνεται λόγος για αύξηση του ειδικού βάρους της Βουλγαρίας στην Ευρωπαϊκή σκηνή. Η αναζήτηση γρήγορων λύσεων σε μακροχρόνια προβλήματα οδήγησε, εντούτοις, στην εφαρμογή σκληρών μέτρων στην οικονομία. Έτσι άρχισαν να ευημερούν τα οικονομικά δεδομένα στη χώρα σε μακροοικονομικό επίπεδο ενώ η βουλγαρική κοινωνία εξακολουθούσε να βιώνει την πτώση του βιοτικού επιπέδου των πολιτών της. Παρόλο που όλα τα κόμματα και τα πολιτικά τους στελέχη άρχισαν να χάνουν σε αξιοπιστία, ταυτόχρονα καταγραφόταν στα θετικά το ότι η Βουλγαρία προσαρμόστηκε γρήγορα στους κανόνες του κοινοβουλευτικού συστήματος.

Στις εκλογές της 17^{ης} Ιουνίου 2001 συμμετείχε ένας προσωποπαγούς ετερόκλητος πολιτικός σχηματισμός, το Εθνικό Κίνημα Συμεών Β', υπό την καθοδήγηση του τέως διαδόχου του βουλγαρικού θρόνου, Συμεών Β', που κατέβηκε στις εκλογές χωρίς συγκεκριμένο εκλογικό πρόγραμμα και με γενικόλογες υποσχέσεις συγκέντρωσε το 43% των ψήφων, δηλαδή 120 έδρες. Η αρνητική πλευρά του κόμματος ήταν ότι αποτελούταν από πολιτικά άπειρα πρόσωπα ενώ παράλληλα δεν ήταν ένα ολοκληρωμένο κόμμα αρχών και οργάνων. Στις προεδρικές εκλογές της 18 Νοεμβρίου του 2001 το Σοσιαλιστικό Κόμμα με αρχηγό τον Γκεόργκι Παρβάνωφ νίκησε της εκλογές με 53,3% και διακήρυξε την θέση του, ότι το κόμμα του υποστήριζε τον στόχο της εξωτερικής πολιτικής της Βουλγαρίας για την ένταξη στο NATO και Ε.Ε.

Στις 25 Ιουνίου 2005 διεξήχθησαν στη Βουλγαρία βουλευτικές εκλογές κατά τις οποίες η συμμετοχή ήταν μόνο 55% και πρώτος ήρθε ο Συνασπισμός για τη Βουλγαρία (Βουλγαρικό Σοσιαλιστικό Κόμμα και μικρά αριστερά κόμματα) με 30,95% ενώ για να σχηματίσει κυβέρνηση συμφωνήθηκε ο συνασπισμός τριών κομμάτων, όπου συμμετείχε το δεύτερο σε θέση Κόμμα του Εθνικού Κινήματος Συμεών Β' 19,88% 53 έδρες και το Κίνημα Δικαιωμάτων και Ελευθεριών 12,82% 34 έδρες.³ Η συγκεκριμένη κίνηση βεβαίως έμελλε να μετριάσει σχετικά πρόωρα αυτό το αίσθημα ενθουσιασμού από την επιλογή του τότε κυβερνητικού σχήματος της

Η σημερινή μετέωρη κατάσταση της Βουλγαρίας, που εν πολλοίς οφείλεται στην πτώση ενός ολόκληρου ιδεολογικο-πολιτικού συστήματος με συγκεκριμένες επιλογές και λειτουργίες, δεν επιτρέπει σε καμία περίπτωση την εύκολη παράκαμψη αυτής της αναγκαίας ενδιάμεσης περιόδου, συνοδευόμενη ταυτοχρόνως, τόσο από την απουσία επαρκούς εμπειρίας στα κοινοβουλευτικά δρώμενα και στον έλεγχο της εξουσίας καθώς επίσης και από την έλλειψη της απαραίτητης τεχνογνωσίας και τεχνολογίας στην οικονομία και το εμπόριο.⁴

1.2.1 Εξωτερική πολιτική και γεωστρατηγικές κινήσεις της Βουλγαρίας

² Αρμακόλας & Ντόκος (2010), σελ. 144-145.

³ Αρμακόλας & Ντόκος (2010), σελ. 145-151.

⁴ Κεντρωτής (1997), σελ. 213.

Οι επαφές της Βουλγαρίας με το NATO παρουσίασαν στην αρχή της μεταπολιτευτικής περιόδου πολύ μεγαλύτερες δυσκολίες από ότι οι αντίστοιχες επαφές με την Ε.Ε. Εντούτοις εξακολουθεί ακόμα και σήμερα, μετά την πλήρη ένταξη της χώρας στην Ε.Ε., να ταλανίζεται από την αδυναμία της Βουλγαρίας να ευθυγραμμιστεί με το κοινοτικό κεκτημένο σε πολλούς τομείς της πολιτικής της.⁵

Η Βουλγαρία, ως μέλος πλέον του NATO και της Ε.Ε., καθόριζε την πολιτική της στην ευρύτερη γειτονία της Ν.Α. Ευρώπης με το να υπερτονίζει τον ρόλο της ως «γέφυρα», αλλά και ως «διαδρόμου» από και προς την περιοχή του Ευξείνου Πόντου και του Καυκάσου. Η χώρα προσπαθούσε να καρπωθεί στο μέγιστο βαθμό, σε πολιτικό, οικονομικό, και στρατιωτικό επίπεδο όλα τα πλεονεκτήματα από τις σχέσεις με τις ΗΠΑ, το NATO, και την Ε.Ε.⁶

Η Βουλγαρία χρησιμοποίησε στο έπακρο την εξωτερική της πολιτική προκειμένου να διαδραματίσει στην περιοχή έναν αποφασιστικό ρόλο με πρωτοβουλίες και για περιφερική συνεργασία και στα πλαίσια της εδραίωσης της καλής γειτονίας. Στα πλαίσια αυτά ανέλαβε μετά το 1996 την πρωτοβουλία αναβίωσης της Διαβαλκανικής Συνεργασίας, όταν διεξήχθη η Σύνοδος των Υπουργών Εξωτερικών στη Σόφια, 6/7-7-1996, που με τη σειρά της οδήγησε στη Συνάντηση Κορυφής της Κρήτης, στις 3/4-11-1997 και απαρτίστηκε από χώρες της περιοχής. Η προεδρία που κατείχε η Βουλγαρία την περίοδο 2007-2008 συν έπεσε και με τις εξελίξεις μετασχηματισμού του Συμφώνου Σταθερότητας της Νοτιοανατολικής Ευρώπης σε Συμβούλιο Περιφερικής Συνεργασίας. Την περίοδο εκείνη η Βουλγαρία ήταν σταθερός υποστηρικτής της ευρώ-ατλαντικής προοπτικής των χωρών στην περιοχή. Στο ίδιο μήκος κύματος ως προς την αναγκαιότητα ευρύτερης συναίνεσης στα ζητήματα συνεργασίας των χωρών του Ευξείνου κινήθηκαν στο πλαίσιο της Ε.Ε., οι βουλγαρικές πρωτοβουλίες για την Παρευξείνια συνεργασία.

Η βαλκανική χερσόνησος, περιοχή πλούσια σε φυσικά αγαθά και με γεωστρατηγική θέση, αναδείχθηκε αγορά με μεγάλες δυνατότητες καθώς και σε βασικό κόμβο μεταφορικών και ενεργειακών ροών. Ωστόσο, για περαιτέρω ανάπτυξη θα έπρεπε να υπάρχει ασφάλεια στην περιοχή καθώς χαρακτηρίζεται από τις συνεχείς εθνικές και εθνοτικές κρίσεις, τα οικολογικά προβλήματα, και το κακό σύστημα συνοριακού ελέγχου. Για τους παραπάνω λόγους ψηφίστηκε τον Απρίλιο του 2007 από την Ευρωπαϊκή επιτροπή ειδικό έγγραφο με τίτλο «Black Sea Synergy – a New Regional Cooperation Initiative». Η πολιτική αυτή εντάσσεται στο ευρύτερο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Γειτονίας της Ε.Ε. έναντι των χωρών της περιοχής της Κασπίας θάλασσας και της Κεντρικής Ασίας.⁷

Η βουλγαρική κυβέρνηση, αναλαμβάνοντας τις πρωτοβουλίες για την προώθηση της ενδοβαλκανικής συνεργασίας, προσπαθούσε να τονίζει συνεχώς το θετικό ρόλο που έπρεπε να της αναγνωρισθεί, ως σταθεροποιητικού παράγοντα στη Νοτιοανατολική Ευρώπη, που παρά τις απώλειες που υπέστη από τις οικονομικές

⁵ Αρμακόλας & Ντόκος (2010), σελ. 158.

⁶ Αρμακόλας & Ντόκος (2010), σελ. 153.

⁷ Αρμακόλας & Ντόκος (2010), σελ. 153-155.

κυρώσεις εναντίον της Γιουγκοσλαβίας, παρέμενε ένας φερέγγυος συνεργάτης για την Ευρωπαϊκή Ένωση.⁸

Η βαλκανική χερσόνησος που συνορεύει με τις περιοχές του Καυκάσου στη νοτιοανατολική της πλευρά φάνηκε να συνιστά τη «φυσική» διέξοδο των πετρελαίων της Κ. Ασίας προς τον υπόλοιπο κόσμο μέσω της λεκάνης της Μεσογείου. Η αναζήτηση από τα μέσα του 1994 ενός νέου συστήματος ασφάλειας και σταθερότητας για τους βαλκανικούς δρόμους των πετρελαίων και των άλλων εν γένει ενεργειακών προϊόντων άρχισε να καθίσταται ως εξαιρετικώς επείγον. Με την ειρήνευση στη Γιουγκοσλαβία και τις Συμφωνίες του Ντέυτον δόθηκε μία διέξοδος στη συνολική προβληματική της ασφάλειας της Ν.Α. Ευρώπης. Ταυτόχρονα, από τις αρχές της τελευταίας δεκαετίας του παρόντος αιώνα οι μεγάλες εταιρείες που ελέγχουν την παγκόσμια αγορά πετρελαίου άρχισαν να συμμετέχουν ενεργά στην αναζήτηση και στη στήριξη των καλύτερων πολιτικών λύσεων για τη διοχέτευση των τεράστιων αποθεμάτων ενέργειας της πρώην Ε.Σ.Σ.Δ. προς τη Δύση, ώστε να μειωθεί παράλληλα και η εξάρτησή της από τις παραδοσιακές χώρες εξαγωγής πετρελαίου, όπως το Ιράκ, το Ιράν και τις υπόλοιπες αραβικές χώρες.⁹

Ενώ η Βουλγαρία εισήχθη στην συμμαχία του ΝΑΤΟ τον Μάρτιο 2004¹⁰, οι επαφές της με την Ρωσία δεν σταμάτησαν. Αντιθέτως κρατήθηκαν οι επαφές και συνέχισαν να κυριαρχούν ζητήματα όπως η κατασκευή του πετρελαϊκού αγωγού Μπουργκάς-Αλεξανδρούπολης και του φυσικού αερίου αγωγού «South Stream», ενώ ο Πούτιν δήλωνε ότι οι δεσμεύσεις προς τους νέους συμμάχους ήλπιζε ότι δεν θα επηρεάσουν τις διμερείς σχέσεις των δύο χωρών.¹¹

Η υπόθεση της κατασκευής του πετρελαιοαγωγού Μπουργκάς-Αλεξανδρούπολης είχε γνωρίσει αρκετές διακυμάνσεις ως προς τις πιθανότητές της να λάβει τελικά «σάρκα και οστά». Στις 20 Δεκεμβρίου 1994 υπεγράφη στη Μόσχα μνημόνιο μεταξύ Ελλάδας και Ρωσίας για την κατασκευή διαβαλκανικού αγωγού πετρελαίου από το Μπουργκάς της Βουλγαρίας στο λιμάνι της Αλεξανδρούπολης για το τελικό στάδιο της μεταφοράς των πετρελαϊκών κοιτασμάτων από τις περιοχές της Υπερκαυκασίας και της Κασπίας Θάλασσας. Κατά τη διάρκεια του 1995 το θέμα τέθηκε στις περιοδικές συναντήσεις σε διμερές και τριμερές επίπεδο τόσο μεταξύ των Υπουργών Εξωτερικών της Βουλγαρίας, της Ελλάδας και της Ρωσίας όσο και μεταξύ εμπειρογνομόνων των εμπλεκόμενων χωρών και ιδιωτικών εταιρειών.¹²

Στις παραμονές της έγκρισης από τους αρχηγούς των κρατών-μελών της Μεταρρυθμιστικής Συνθήκης της Ε.Ε. στη Λισαβόνα τον Οκτώβριο του 2007, η Βουλγαρία άδραξε την ευκαιρία να ζητήσει την αλλαγή στην επιγραφή του "ευρώ" στα βουλγαρικά, στα επίσημα κοινοτικά έγγραφα. Παρά την αρχική αντίθεση της Επιτροπής, το αίτημα αυτό ικανοποιήθηκε τελικά από το Συμβούλιο. Όταν όλα τα εμπόδια εκκαθαρίστηκαν, τα κοινοβούλια της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας

---

⁸ Κεντρωτής (1997), σελ. 214.

⁹ Κεντρωτής (1997), σελ. 223.

¹⁰ <http://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/nato.html>.

¹¹ Αρμακόλας & Ντόκος (2010), σελ. 157.

¹² Κεντρωτής (1997), σελ. 225.

επικύρωσαν τη Συνθήκη της Λισαβόνας στις 21 Μαρτίου και στις 4 Φεβρουαρίου του 2008, αντίστοιχα.¹³ Ενώ η Βουλγαρία, μέσω της Βουλής στις 21 Μαρτίου 2008, ήταν η έκτη κατά σειρά χώρα μέλος της ΕΕ που επικύρωσε με μεγάλη πλειοψηφία τη Συνθήκη της Λισαβόνας.¹⁴

Τη μεγαλύτερη δυσκολία προσέγγισης παρουσίασαν οι σχέσεις της Βουλγαρίας με την Ο.Δ. Γιουγκοσλαβίας. Τόσο η ιστορική αντιπαλότητα στα χρόνια του Ψυχρού Πολέμου όσο και ο πόλεμος στη Γιουγκοσλαβία και τα μειονοτικά ζητήματα στα κοινά σύνορα των δύο χωρών αποτέλεσαν σημαντικά εμπόδια για την προώθηση συγκεκριμένων βημάτων στις διμερείς σχέσεις των δύο κρατών.

Οι σχέσεις της Βουλγαρίας με τη Ρουμανία ξεκίνησαν στη νέα περίοδο μετά το 1989, με την υπογραφή τον Ιανουάριο του 1992 της Συνθήκης Φιλίας Συνεργασίας και Καλής Γειτονίας. Οι δύο χώρες συνδέθηκαν, κατά κάποιο τρόπο, στην πορεία τους προς τους ευρωπαϊκούς και τους ατλαντικούς τους προσανατολισμούς, αφού τόσο η Ε.Ε. όσο και το ΝΑΤΟ αντιμετώπιζε από κοινού τις περιπτώσεις των δύο χωρών. Στις διμερείς τους επαφές αναζητούσαν κοινούς τρόπους δράσης, αλλά ταυτόχρονα προσπαθούσαν να ενδυναμώσουν, μέσω της Ελλάδας, τις προσπάθειες τους προς τους συγκεκριμένους οργανισμούς, και παράλληλα, να βελτιώσουν τη θέση τους στις αναζητήσεις για το νέο περιβάλλον που διαμορφωνόταν στον ευρωπαϊκό χάρτη της ενέργειας και των μεταφορών (τα προβλήματα μόλυνσης του Ευξείνου Πόντου και του Δούναβη και οι νέοι οδικοί άξονες στην Ευρώπη με την κατασκευή των αντίστοιχων γεφυρών στο Δούναβη συνιστούσαν σημεία τριβών ανάμεσα στα δύο κράτη).¹⁵

Η μεταπολεμική πολιτική της κομμουνιστικής Βουλγαρίας στο Μακεδονικό ζήτημα καθορίστηκε από την παράλληλη ύπαρξη και δράση δύο συνιστωσών. Από τη μια πλευρά, η κομμουνιστική Βουλγαρία δεν αναγνώριζε την ύπαρξη «μακεδονικής» μειονότητας στη διοικητική περιφέρεια της Μακεδονίας του Πιρίν, ενώ από την άλλη πλευρά αποδεχόταν τη διαμορφωθείσα πραγματικότητα στο εσωτερικό της μεταπολεμικής Γιουγκοσλαβίας με την ίδρυση της Σ.Δ. Μακεδονίας, ευρισκόμενη, όμως, σε φανερό αντίθεση με τη θέση της για τη βουλγαρική συνείδηση των κατοίκων της Σ.Δ.Μ. Πάγια Βουλγαρική θέση υπήρξε η μη αναγνώριση της ύπαρξης ιδιαίτερης «μακεδονικής» εθνότητας. Η Βουλγαρία του Ζίφκωφ αγωνιζόταν σταθερά για να αποδείξει τις φιλειρηνικές διαστάσεις της βαλκανικής της πολιτικής, μη επιτυγχάνοντας πάντοτε, παρόλα αυτά, να κρύψει τη δυσαρέσκειά της για τις προσπάθειες «μακεδονοποίησης» της ιστορίας της εκ μέρους των κρατικών αρχών και των επιστημονικών κύκλων της Σ.Δ.Μ. και της Γιουγκοσλαβίας. Καθοριστικός ήταν επίσης και ο ρόλος της Ε.Σ.Σ.Δ. στη δημιουργία των εκάστοτε παλινδρομήσεων της βουλγαρικής πολιτικής στο μακεδονικό ζήτημα. Στους επόμενους μήνες από την απόφαση της Βουλγαρίας στις 15/1/1992 να αναγνωρίσει ως ανεξάρτητο κράτος την Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας έμελλε να επικρατήσει γενικά ένα αίσθημα ευφορίας ανάμεσα στη Σόφια και στα Σκόπια που κορυφώθηκε ύστερα

¹³ Svetlozar (2009), σελ. 383.

¹⁴ Αρμακόλας & Ντόκος (2010), σελ. 160.

¹⁵ Κεντρωτής (1997), σελ. 227-228.

από μια σειρά θερμών επαφών και διαβουλεύσεων μεταξύ των δύο πλευρών, με σκοπό την πολύπλευρη ανάπτυξη των σχέσεων τους. Οι βουλγαρικοί υπολογισμοί, ότι δηλαδή, με το να τεθεί η Βουλγαρία επικεφαλής των χωρών που θα αναγνωρίσουν την Π.Γ.Δ.Μ., θα συμπάρεσυρε το όλο ζήτημα στην άμεση επίλυσή του και θα βοηθούσε στη γενικότερη βελτίωση της εικόνας της Βουλγαρίας στα μάτια της Δύσης, δεν κατέστη δυνατό να εκπληρωθούν. Λίγο αργότερα, οι Βούλγαροι άρχισαν να εκφράζουν κατά κύριο λόγο έντονα τις ανησυχίες τους για το ζήτημα του άρθρου 49§ 1 του Συντάγματος της Π.Γ.Δ.Μ. σχετικά με την προβλεπόμενη προστασία από τη «Δημοκρατία της Μακεδονίας» των μελών του «μακεδονικού» έθνους που ζούσαν στις γειτονικές χώρες.¹⁶

Η Ελληνική θέση μέχρι και σήμερα είναι σταθερή στην ειλικρινή επιθυμία της για την επίτευξη μιας βιώσιμης συμφωνίας στο ζήτημα του ονόματος της πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας. Η Ελληνική Κυβέρνηση έχει προτείνει ένα ρεαλιστικό και βιώσιμο πλαίσιο διευθέτησης, το οποίο στοχεύει στην εξεύρεση οριστικής λύσης στο θέμα του ονόματος. Η θέση της Ελλάδας είναι σαφής: σύνθετη ονομασία με γεωγραφικό προσδιορισμό πριν από τη λέξη «Μακεδονία» που θα ισχύει έναντι όλων (erga omnes), για κάθε χρήση, εσωτερική και διεθνή.¹⁷

Ακόμη οι βουλγαρικές αρχές στις 20 Μαρτίου 2008 ανέλαβαν την ευθύνη σχετικά με την ανεξαρτησία του Κοσσυφοπέδιου, όταν, μαζί με δύο άλλες χώρες της ευρύτερης Νοτιοανατολικής Ευρώπης (Κροατία και Ουγγαρία), επίσημα αναγνώρισαν το δικαίωμα της επαρχίας να ξεφύγει από τη Σερβία.¹⁸

Οι ΗΠΑ κοιτάζοντας προς τα πίσω, στην περίοδο του Ψυχρού Πολέμου, αλλά και μετά τις αλλαγές του 1989, δεν εμπιστεύτηκαν το πλήρες άνοιγμα του ΝΑΤΟ στον μέχρι πρότινος πιο πιστό σύμμαχο του σοβιετικού στρατοπέδου. Άλλωστε, την προτεραιότητα είχαν οι χώρες της Κ. Ευρώπης. Ενώ στην περίπτωση της Βουλγαρίας, η Ρωσία εκμεταλλεύτηκε τη φιλική προδιάθεση της βουλγαρικής σοσιαλιστικής κυβέρνησης προς το μέρος της καθώς και τις μεγάλες ανάγκες των βουλγαρικών Ενόπλων Δυνάμεων και της πολεμικής βιομηχανίας σε τεχνολογικό εξοπλισμό και πρώτες ύλες.

Ταυτόχρονα η συνεργασία και οι επαφές με την Ελλάδα στο στρατιωτικό τομέα, αποτελούσαν σημαντικής σπουδαιότητας για την άμυνα των δύο χωρών και επισφράγιση των πρωτοβουλιών τους στον αμυντικό τομέα, με την υπογραφή της Συμφωνίας Φιλίας, Καλής Γειτονίας, Συνεργασίας και Ασφάλειας του 1991.

Σχεδόν ταυτόχρονα με την Ελλάδα ξεκίνησε η συνεργασία της Βουλγαρίας με την Τουρκία στους τομείς της άμυνας και της ασφάλειας. Οι διμερείς, όμως, σχέσεις της Βουλγαρίας με τις μεγάλες χώρες της Δύσης στον τομέα της ασφάλειας ενισχύθηκαν, κυρίως μέσα από τη διαδικασία των διαβουλεύσεων και της συμμετοχής της σε συμφωνίες με τους αντίστοιχους διεθνείς οργανισμούς, δηλαδή το ΝΑΤΟ και την Δυτικοευρωπαϊκή Ένωση.

---

¹⁶ Κεντρωτής (1997), σελ. 229.

¹⁷ Υπουργείο Εξωτερικών, παρ. 20 <http://www.mfa.gr/to-zitima-tou-onomatou-tis-pgdm/>.

¹⁸ Svetlozar (2009), σελ. 384.

Οι σχέσεις της Βουλγαρίας με την Ευρωπαϊκή Ένωση δικαιολογούνται από την έντονη επιθυμία της Σόφιας να προσδώσει και πολιτικό περιεχόμενο στις εξωτερικές της επιλογές, τονίζοντας την ευρωπαϊκή γεωγραφική της θέση. Στις επαφές της με τους ευρωπαϊκούς θεσμούς και τα όργανα συνέβαλε αποφασιστικά η βοήθεια που παρείχε η Ελλάδα προς τη Βουλγαρία ως μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Βουλγαρία είχε ήδη υπογράψει από τις 8 Μαΐου 1990 (έναρξη ισχύος 1/11/1990) Συμφωνία εμπορίου και εμπορικής και οικονομικής συνεργασίας με την Ευρωπαϊκή Ένωση προκειμένου να βελτιώσει την πρόσβαση των προϊόντων της στην αγορά της Ένωσης. Οι εξελίξεις στην Ανατ. Ευρώπη οδήγησαν τη Βουλγαρία στις 8 Μαρτίου 1993 στην υπογραφή μιας Συμφωνίας σύνδεσής της με την Ευρωπαϊκή Ένωση (έναρξη ισχύος 30/12/1993), που, σε αντίθεση με την πρώτη Συμφωνία του 1990, προσέφερε τη δυνατότητα μελλοντικής ενσωμάτωσής της στην Ευρωπαϊκή Ένωση.¹⁹

Στα πλαίσια της βουλγαρικής ευρωπαϊκής προοπτικής εντάχθηκε πλήρως η Ελληνική πρωτοβουλία συντονισμού και συνεργασίας στους τομείς των μεταφορών και της ενέργειας ανάμεσα στην Ελλάδα, στη Βουλγαρία και στη Ρουμανία. Η τριμερής συνάντηση των Ιωαννίνων (26 Αυγούστου 1995) μεταξύ των Υπουργών Εξωτερικών των τριών χωρών έδωσε τα πρώτα πρακτικά αποτελέσματα στην αναζήτησή τους για νέες μορφές συνεργασίας στην περιφερειακή τους πολιτική στα Βαλκάνια και στην Ευρώπη. Η Ελλάδα μέσω των διαπραγματευομένων νέων οδικών αξόνων και μεθοριακών σταθμών με τη Βουλγαρία προσέφερε τα λιμάνια της Βόρειας Ελλάδας (Θεσσαλονίκη, Καβάλα, Αλεξανδρούπολη) στα βουλγάρικα και ρουμάνικα προϊόντα και συνάμα διασφάλισε και ενίσχυσε τη συνέχεια του ευρωπαϊκού χώρου στα Βαλκάνια και στη Μέση Ανατολή.

Ειδικότερα, τόσο η βουλγάρικη όσο και η ρουμάνικη πλευρά είχαν εκδηλώσει ένθερμο ενδιαφέρον, όχι μόνο για την Ελληνική συμμετοχή στα προγραμματιζόμενα έργα κατασκευής νέας γέφυρας στο Δούναβη, αλλά ουσιαστικά αναζητούσαν την Ελληνική διαμεσολάβηση, αφενός μεν, για τη χρηματοδότηση των έργων από την Ευρωπαϊκή Ένωση, αφετέρου δε, για τη διαφορά που έχει προκύψει ανάμεσα στη Ρουμανία και στη Βουλγαρία ως προς την τοποθεσία κατασκευής της γέφυρας. Μέχρι πρόσφατα η διακίνηση των οχημάτων μεταξύ Βουλγαρίας και Ρουμανίας προς την υπόλοιπη Ευρώπη γίνεται, κυρίως, από τη γέφυρα που συνδέει τη ρουμάνικη πόλη Giurgiu με τη βουλγάρικη πόλη Russe. Η Βουλγαρία είχε προτείνει την κατασκευή της γέφυρας στο δυτικότερο άκρο της χώρας στο Vidin - Kalafat (Ρουμανία), ενώ το ρουμάνικο σχέδιο έκανε λόγο για το ανατολικότερο σημείο, το Tumu Magurele - Nikorol (Βουλγαρία).

Η Βουλγαρία στις επαφές της με την Ε.Ε. τονίζε συστηματικά ως βασικό της επιχείρημα τις καταστροφικές συνέπειες που είχε για την οικονομία της η επιβολή οικονομικών κυρώσεων εναντίον της Ο.Δ. Γιουγκοσλαβίας. Οι ήδη εύθραυστες ισορροπίες στον οικονομικό τομέα της χώρας έπαψαν πλέον να υπάρχουν και η Βουλγαρία εισήλθε σε μια παρατεταμένη οικονομική κρίση με άμεσες επιπτώσεις και στην πορεία της προς τον εκδημοκρατισμό του δημόσιου και πολιτικού της βίου. Παρότι βέβαια η Βουλγαρία στη διάσκεψη κορυφής της Μαδρίτης το Δεκέμβριο του

---

¹⁹ Κεντρική (1997), σελ. 231- 234.

1995 έθεσε επίσημα υποψηφιότητα για την ένταξή της στην Ε.Ε., εντούτοις οι Βούλγαροι κυβερνητικοί ιθύνοντες γνώριζαν πολύ καλά τη δυσμενή θέση της χώρας όσον αφορά στις περιορισμένες πιθανότητες πλήρους ένταξης της Βουλγαρίας στις ευρωπαϊκές δομές στο προσεχές μέλλον, αφού έπεται κατά πολύ των υπολοίπων υποψηφίων για ένταξη χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης.²⁰

1.2.2 Πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Βουλγαρία

Η Βουλγαρία υπέβαλε την αίτησή της για ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση στις 14 Δεκεμβρίου 1995. Η αίτησή της εντασσόταν στην ιστορική διαδικασία τερματισμού της διαίρεσης της Ευρώπης και εδραίωνε την εγκαθίδρυση της δημοκρατίας σε ολόκληρη την ήπειρο. Κατά την προετοιμασία της γνώμης της, η Επιτροπή απαίτησε να εφαρμοστούν τα κριτήρια της Κοπεγχάγης που καθορίστηκαν από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο τον Ιούνιο του 1993. Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου "Ο" της Συνθήκης, η Επιτροπή είχε, κατά το αίτημα του Συμβουλίου, γνώμη σχετικά με το αίτημα για ένταξη της Βουλγαρίας. Η προετοιμασία της Βουλγαρίας για την προσχώρηση πραγματοποιήθηκε, ιδίως, με βάση την Ευρωπαϊκή Συμφωνία, η οποία τέθηκε σε ισχύ το Φεβρουάριο του 1995. Η βουλγάρικη κυβέρνηση τόνισε τη σημασία της εφαρμογής της Λευκής Βίβλου του Μαΐου 1995 για την εσωτερική Αγορά, όπου ήταν ένα ουσιαστικό στοιχείο για την προ-ενταξιακή στρατηγική, θέτοντας την σε εφαρμογή το Μάιο του 1996 σαν ένα πρόγραμμα υλοποίησης της.²¹

Στην Τακτική Έκθεση Προόδου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη Βουλγαρία στις 25-10-2005 εντοπίστηκαν πέντε θέματα για τα οποία η Επιτροπή εξέφρασε έντονα τον σκεπτικισμό της σχετικά με την υιοθέτηση και εφαρμογή της κοινοτικής νόμιμης τάξης στη Βουλγαρία. Οι τομείς αυτοί ήταν οι Υπηρεσίες, ο Εμπορικός Νόμος, η Γεωργία, η Περιφερειακή Πολιτική και η Δικαιοσύνη – Εσωτερικές Υποθέσεις. Στους τομείς αυτούς, η Επιτροπή ζητούσε άμεσες δράσεις, ώστε η Βουλγαρία να ήταν έτοιμη προς ένταξη στη Ε.Ε. την 1-1-2007. Στην επόμενη Έκθεση Προόδου της Ε.Ε. για την Βουλγαρία, του 2006, καταγράφηκε για άλλη μια φορά ο προβληματισμός για το αν θα έπρεπε να είχε ισχύσει η αναβλητική ρήτρα εισδοχής της χώρας στην ΕΕ(που θα την οδηγούσε σε ένταξη την 1-1-2008).

Η συνθήκη προσχώρησης της Βουλγαρίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση υπεγράφη στις 25 Απριλίου 2005 προβλέποντας την πλήρη ένταξη της στην Ε.Ε. την 1 Ιανουαρίου 2007.²² Η Ευρωπαϊκή Ένωση θέλοντας να συμπεριλάβει στην ευρύτερη σφαίρα επιρροής της και τις ανατολικές χώρες της ευρωπαϊκής ηπείρου, θέσπισε μεταξύ των άλλων τα προγράμματα INTERREG και PHARE (περιγράφονται παρακάτω). Η αξιοποίησή τους δημιουργεί τις προϋποθέσεις για την εκτέλεση κοινών έργων στους τομείς της διασυνοριακής συνεργασίας, των δημοκρατικών θεσμών, της

²⁰ Κεντρωτής (1997), σελ. 234-236.

²¹ European Commission (1997), σελ. 118.

²² Αρμακόλας & Ντόκος (2010), σελ. 158.

περιφερειακής και δημοτικής συνεργασίας, των δικτύων μεταφορών, των τηλεπικοινωνιών, της ενέργειας, του περιβάλλοντος, του τουρισμού, της υποστήριξης του ιδιωτικού τομέα, της αγροτικής οικονομίας, της αξιοποίησης του ανθρώπινου δυναμικού και των διοικητικών μεταρρυθμίσεων.²³

1.3 Οικονομική πολιτική και προγράμματα για την ενίσχυση της Βουλγαρίας

Στις 25 Σεπτεμβρίου 1990 η Βουλγαρία έγινε το 153ο μέλος του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου και της Παγκόσμιας Τράπεζας. Οι ελπίδες που διαφάνηκαν με το ξεκίνημα της νέας περιόδου για τη Βουλγαρία έμελλε στα τέλη του 1996 να διαψεύδονται καθημερινά στους δρόμους των βουλγαρικών πόλεων από τις διαδηλώσεις των πολιτών για την κατάρρευση της οικονομίας και συνεπώς και των εισοδημάτων τους. Η προοπτική εκείνης της περιόδου μετατράπηκε ήδη σε εφιάλτη, όπου οι κύριοι πρωταγωνιστές, εκτός του βουλγαρικού λαού, κατέστησαν πλέον αυτοί οι δύο οικονομικοί οργανισμοί.²⁴

Η Βουλγαρία θεωρούσε αναγκαίο να γινόταν μέλος στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (Π.Ο.Ε.) / World Trade Organization ενώ το 1995 δέχθηκε τη Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου /G.A.T.T. Η ένταξή της, όμως, στον Π.Ο.Ε. συνδέθηκε με την εκπλήρωση γενικών και ειδικών υποχρεώσεων, αφού τα τρία τέταρτα του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος της Βουλγαρίας σχετίζονταν με το εξωτερικό της εμπόριο.²⁵

Παρά τις πρώτες ενέργειες που έγιναν το 1991, η Βουλγαρία εξακολουθούσε να είναι κατά την έναρξη τους ακόμη στη διαδικασία του δομικού μετασχηματισμού. Η νέα κυβέρνηση ανέλαβε μαζί με το Δ.Ν.Τ., την Παγκόσμια Τράπεζα και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ότι θα έθετε σε ταχεία τις μεταρρυθμίσεις, προκειμένου να εξοικονομηθούν πόροι και να αρχίσουν οι ιδιωτικοποιήσεις. Η πολιτική αυτή θα έπρεπε να ανακτήσει την κατάσταση που είχε δημιουργηθεί από τη κρίση των τελευταίων μηνών, η οποία είδε μια αρνητική ανάπτυξη (-10,9% του ΑΕΠ το 1996), την επιδείνωση στα δημόσια ελλείμματα, τον υπερπληθωρισμό (311% το 1996) μέχρι και την υποτίμηση του νομίσματος.²⁶

Η Βουλγαρία είχε 8,3 εκατομμύρια πληθυσμό και το Α.Ε.Π. της ήταν το 24% του μέσου όρου της Ε.Ε. Ο γεωργικός τομέας απασχολούσε περισσότερο από το 20% του ενεργού πληθυσμού που παρείχε το 13% της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας. Ενώ εξακολουθούσε να έχει σοβαρές διαρθρωτικές δυσχέρειες παρά τις πρόσφατες ιδιωτικοποιήσεις. Το εμπόριο με την Ε.Ε. είχε αυξηθεί σημαντικά και πλέον αντιπροσώπευε το 35% του εξωτερικού εμπορίου της Βουλγαρίας.²⁷ Λόγω των

²³ Κεντρική (1997), σελ. 237.

²⁴ Κεντρική (1997), σελ. 238.

²⁵ Κεντρική (1997), σελ. 239.

²⁶ European Commission (1997), σελ. 119.

²⁷ European Commission (1997), σελ. 119.

διαθρωτικών προβλημάτων της Βουλγαρίας, την έλλειψη υποδομών, της σύγχρονης τεχνολογίας και του καταρτισμένου ανθρώπινου δυναμικού, του μεγάλου κρατικού τομέα, των αδυναμιών του τραπεζικού τομέα, η βουλγάρικη οικονομία θεωρήθηκε ότι δεν πληροί το κριτήριο της ανταγωνιστικότητας. Σε συγκριτικά μειονεκτικότερη θέση από την άποψη της εκπλήρωσης των οικονομικών κριτηρίων βρισκόταν η Ρουμανία.²⁸

Στη Βουλγαρία τα πρωτογενή πλεονάσματα συνέβαλαν στη γενική πτώση του ύψους του ελλείμματος και του χρέους, ενώ στην περίπτωση της Ρουμανίας το πρωτογενές πλεόνασμα αυξήθηκε το 2003, πράγμα που μεταξύ άλλων στοιχείων εξηγούσε γιατί τα επίπεδα του χρέους και του ελλείμματος δεν μειώθηκαν περαιτέρω.²⁹

Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία της Κεντρικής Τράπεζας της Βουλγαρίας, το 2007 οι συνολικές ξένες επενδύσεις στη χώρα έφθασαν τα 5.687 εκατομμύρια ευρώ καταγράφοντας θεαματική αύξηση που ξεπερνούσε το 38% σε σχέση με τα 4,4 εκατομμύρια του 2006. Οι οικονομολόγοι σημείωσαν, όμως, ότι η ποιότητα και η σύνθεση των επενδύσεων ήταν ανησυχητικές καθώς, για παράδειγμα, οι μισές επενδύσεις διοχετεύτηκαν στις κατασκευές και στα ακίνητα που αποτελούσαν, όμως, τις αγορές «επενδύσεις» για το οργανωμένο έγκλημα και το ξέπλυμα χρήματος. Ο Πρωθυπουργός Στανίσεφ αναγκάστηκε να απολύσει πολλούς υπουργούς και να διορίσει έναν αναπληρωτή Πρωθυπουργό, για να επιβλέπει τα ευρωπαϊκά κονδύλια βελτιώνοντας την εικόνα της κυβέρνησης έναντι των πολιτών και εν όψει της έκθεσης αποτίμησης προόδου της Βουλγαρίας, την οποία θα παρουσίαζε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Ιούλιο του 2008.

Με την έκθεση αυτή, στις 23 Ιουλίου 2008, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πάγωσε σχεδόν 500 εκατ. Ευρώ χρηματοδότησης προς τη Βουλγαρία, παραπέμποντας στην αδυναμία των ελεγκτικών συστημάτων της χώρας και σε περίπτωση απάτης και παρατυπιών. Επίσης, απέσυρε την αναγνώριση δυο κυβερνητικών φορέων που είχαν αναλάβει τη διαχείριση κονδυλίων στο πλαίσιο του προγράμματος PHARE, γεγονός που πιστοποιήθηκε εκ νέου την τελευταία εβδομάδα του Νοεμβρίου, του 2008. Στα τέλη Φεβρουαρίου του 2009 θα κρινόταν ξανά αν η Βουλγαρία θα έχανε αμετάκλητα 556 εκατ. Ευρώ στην περίπτωση που δεν ικανοποιούσε την Επιτροπή με τα μέτρα καταπολέμησης της διαφθοράς.³⁰ Την παραπάνω περίοδο η αποδεδειγμένη κακοδιαχείριση των ευρωπαϊκών κονδυλίων στο πλαίσιο όλων των προ-ενταξιακών προγραμμάτων για τη Βουλγαρία κυμαίνονταν μεταξύ 7 και 20 εκατομμύριων Ευρώ.³¹ Στα θετικά συγκαταλέχθηκε ότι η βουλγάρικη οικονομία είχε επιτύχει υψηλό βαθμό μακροοικονομικής σταθερότητας που οφειλόταν στο καλό μείγμα πολιτικής

---

²⁸ Μαλκίδης (2001-2002), σελ. 227.

²⁹ Συμβούλιο Ευρωπαϊκής Ένωσης (2004), σελ. 22.

³⁰ Αρμακόλας & Ντόκος (2010), σελ. 159.

³¹ Svetlozar (2009), σελ. 391.

που επέφερε το καθεστώς επιτροπής συναλλάγματος, και μια σφιχτή δημοσιονομική πολιτική για τη συγκράτηση των μισθών.³²

Πίνακας 1

Η χρηματοδότηση της Ε.Ε. στο πλαίσιο των προενταξιακών προγραμμάτων για την περίοδο 2007-2013 (όλα τα ποσά είναι σε Ευρώ).

	Τα ποσά που δεσμεύονται στο πλαίσιο διαφόρων προενταξιακών προγραμμάτων (εκτιμήσεις)			Διαθέσιμα κονδύλια στο πλαίσιο του Δημοσιονομικού πλαισίου 2007-2013
	PHARE	ISPA	SAPARD	
Βουλγαρία	80 εκατομμύρια	70 εκατομμύρια Ως αποτέλεσμα σταμάτησαν επίσης 217 εκατομμύρια από το Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (1907 δις ευρώ για το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα (Ε.Π.) Μεταφορών για την περίοδο 2007-2013)	100 εκατομμύρια	9 δισεκατομμύρια
Ρουμανία	Κανένα προ ενταξιακό κονδύλι δεν έχει σταματήσει μέχρι σήμερα, ενώ μερικά από τα νέα κεφάλαια δεν είχε παραληφθεί ή έχουν παγώσει υπό την απειλή, λόγω της αργής θέσης σε λειτουργία των διαφόρων φορέων πληρωμής (π.χ. στον τομέα της γεωργίας και περιφερειακής ανάπτυξης).			30 δισεκατομμύρια

Πηγές: Εγχώρια και διεθνή μέσα ενημέρωσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (από 20/05/2008).³³

1.4 Απαραίτητες μεταρρυθμίσεις για την ευθυγράμμιση της Βουλγαρίας με την Ε.Ε.

Κατά τις ενταξιακές διαπραγματεύσεις, όλα τα 31 κεφάλαια με τα κριτήρια της Κοπεγχάγης έκλεισαν προσωρινά όσο και οι δεσμεύσεις που αναλήφθηκαν στις διαπραγματεύσεις, με σκοπό την ένταξη το 2007. Η Βουλγαρία εκπλήρωσε τις δεσμεύσεις που ανέλαβε κατά τις διαπραγματεύσεις, αν και καθυστερήσεις παρατηρήθηκαν σε συγκεκριμένους τομείς. Το επίπεδο ευθυγράμμισης και διοικητικής ικανότητας που η Βουλγαρία επέτυχε σε αυτό το χρονικό σημείο καθώς και το ρεκόρ της στην υλοποίηση των δεσμεύσεων που ανέλαβε κατά τις διαπραγματεύσεις ήταν υψηλό, Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανέμενε από τη Βουλγαρία να αναλάβει τις υποχρεώσεις του μέλους, σύμφωνα με το προβλεπόμενο χρονοδιάγραμμα.³⁴

Επιπλέον, η Βουλγαρία έπρεπε να καταβάλει σημαντικές προσπάθειες προκειμένου να εφαρμόσει το Ευρωπαϊκό κεκτημένο στους τομείς των τηλεπικοινωνιών (κυρίως στις δομές των τιμών), των οπτικοακουστικών μέσων, της φορολογίας, των στατιστικών, την προστασία των καταναλωτών και στα τελωνεία. Η ενσωμάτωση

³² Commission of the European Communities (2003), σελ. 121-122.

³³ Svetlozar (2009), σελ. 381.

³⁴ Commission of the European Communities (2004), σελ. 143-144.

αυτή στην κοινή ευρωπαϊκή αγορά θα μπορούσε να προκαλέσει σοβαρές δυσκολίες στη βουλγαρική βιομηχανία.³⁵

Παρακάτω αναφέρονται ορισμένες μεταρρυθμίσεις που έπρεπε να γίνουν στη Βουλγαρία και για αυτές υπάρχουν πολλές αναφορές από την Ε.Ε. που τις αναλύουν και έπρεπε άμεσα να υλοποιηθούν σε διάφορους τομείς. Ταυτόχρονα περιγράφονται από την Ε.Ε. και μεταρρυθμίσεις που έχουν γίνει τα πρώτα βήματα και χρειάζεται περαιτέρω ενέργειες για να ολοκληρωθούν.

- Περαιτέρω προσπάθειες έπρεπε να αναληφθούν για την ενίσχυση του κράτους δικαίου και την προστασία των ανθρωπίνων και μειονοτικών δικαιωμάτων, ιδιαίτερα των πληθυσμών των Ρομά.³⁶
- Επίσης η Βουλγαρία έπρεπε να συνεχίσει την τήρηση των δεσμεύσεων της για την πυρηνική ασφάλεια.³⁷ Ενώ είχε λάβει κάποια μέτρα στον τομέα της ενεργειακής πολιτικής αλλά δεν σημείωσε καμία πρόοδο στην δέσμευση της, σε ένα ρεαλιστικό χρονοδιάγραμμα για το κλείσιμο των μονάδων 1-4 του πυρηνικού σταθμού παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας Κοζλοντούι, παρά το γεγονός ότι αυτό ήταν μια βραχυπρόθεσμη προτεραιότητα της εταιρικής της σχέσης για την προσχώρηση στην Ε.Ε.³⁸
- Όσον αφορά το περιβάλλον, η Βουλγαρία επέτυχε ένα ικανοποιητικό βαθμό ευθυγράμμισης της με το κοινοτικό κεκτημένο και τις αναγκαίες διοικητικές δομές. Ωστόσο, η χρειαζόταν περαιτέρω ενίσχυση των αρχών επιβολής του νόμου κυρίως σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο καθώς και επιπλέον παροχή επαρκών κρατικών και ιδιωτικών οικονομικών πόρων στον επενδυτικό τομέα.³⁹
- Η Βουλγαρία υιοθέτησε ένα νόμο για την εκπαίδευση στις μειονοτικές γλώσσες. Ενώ είχε καταργηθεί η θανατική ποινή και έπρεπε να υπογράψει και τις υπόλοιπες συμβάσεις που αφορούσαν στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των εθνικών μειονοτήτων.⁴⁰
- Οι τροποποιήσεις του Συντάγματος σχετικά με το καθεστώς των δικαστών, αντιπροσώπευαν ένα σημαντικό βήμα προς τα εμπρός. Αυτά τα νομοθετικά μέτρα απέβλεπαν στη μείωση της διάρκειας των δικαστικών διαδικασιών και την ενίσχυση του δικαστικού ελέγχου των αποφάσεων καθώς και της εκτελεστικότητας τους. Ταυτόχρονα έπρεπε να εξασφαλιστεί ότι ο δικαστικός προϋπολογισμός ήταν επαρκής για την ομαλή λειτουργία του δικαστικού συστήματος.
- Η διαφθορά εξακολουθούσε να αποτελεί πρόβλημα και η Βουλγαρία έπρεπε να δημιουργήσει συντονισμένες προσπάθειες ώστε να εφαρμοστούν μέτρα στον τομέα αυτό.

---

³⁵ European Commission (1997), σελ. 121.

³⁶ Commission of the European Communities (1999), σελ. 69.

³⁷ Commission of the European Communities (2003), σελ. 123.

³⁸ Commission of the European Communities (1999), σελ. 69-70.

³⁹ Commission of the European Communities (2004), σελ. 143.

⁴⁰ Commission of the European Communities (1999), σελ. 74.

- Η Βουλγαρία συνέχιζε να σέβεται τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες. Το νομικό πλαίσιο για την προστασία του ασύλου και των παιδιών είχε βελτιωθεί σημαντικά. Ωστόσο, οι συνθήκες διαβίωσης των παιδιών που ζούσαν σε ιδρύματα είχαν αλλάξει ελάχιστα κατά τη διάρκεια του παρελθόντος έτους. Όσον αφορά στην νοητική αναπηρία, το απαιτούμενο νομοθετικό πλαίσιο εξακολουθούσε να λείπει, κυρίως η απαγόρευση της αυθαίρετης κράτησης. Παρά τις όποιες προσπάθειες για την αντιμετώπιση της κατάστασης, οι συνθήκες σε ιδρύματα για άτομα με νοητική αναπηρία ήταν δύσκολες και οι ευκαιρίες για αποκατάσταση και θεραπεία λιγοστές. Απαιτούνταν περαιτέρω προσπάθειες για την αντιμετώπιση της κατάστασης σχετικά με την εξευτελιστική μεταχείριση από την αστυνομία και την εμπορία ανθρώπων.
- Η εμπορία ανθρώπων υπήρξε ένα σοβαρό πρόβλημα και χρειαζόταν επίλυση. Ένας νέος νόμος για τη δημόσια υγεία θα έπρεπε να κατατεθεί και να μεριμνά περισσότερο για τα θέματα που σχετίζονταν με την στέγαση των ατόμων που αντιμετώπιζαν προβλήματα νοητικής υστέρησης και τις δομές που ήταν υπεύθυνες για την ευημερία των παιδιών. Επιπλέον ο συντονισμός τους έπρεπε να ενισχυθεί επιπλέον με τα αρμόδια Υπουργία.⁴¹
- Η αναδιάρθρωση και η ελευθέρωση των βιομηχανικών δικτύων χρειαζόταν να γίνει περαιτέρω ώστε να μειωθούν οι επιδοτήσεις, να βελτιωθούν η ποιότητα και να επιτραπεί η μείωση των τιμών στις υπηρεσιών τους.⁴²
- Αν και καταγράφηκε πρόοδος στον τομέα της ασφάλειας των τροφίμων, απαιτήθηκαν περισσότερες προσπάθειες στο τομέα της ενσωμάτωσης της διοικητικής ικανότητας.
- Αναφορικά με το δικαίωμα των εγκαταστάσεων και της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών, η Βουλγαρία σημείωσε επιπλέον πρόοδο χωρίς διακρίσεις σχετικά με το καθεστώς της εθνικής μεταχείρισης για τους αλλοδαπούς που πραγματοποιούσαν οικονομικές δραστηριότητες στη Βουλγαρία.
- Η Βουλγαρία προόδευσε στην υιοθέτηση νέας νομοθεσίας σχετικά με τις κινήσεις κεφαλαίων και πληρωμών, καθώς και στη καταπολέμηση του ξεπλύματος του μαύρου χρήματος.
- Η Βουλγαρία όφειλε επίσης να ανασυγκροτήσει τη χαλυβουργία της σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις της Ευρωπαϊκής συμφωνίας.
- Ουσιαστικό έργο είχε ακόμα μπροστά της, προκειμένου να ανταποκριθεί στα πρότυπα της κτηνιατρικής της Ε.Ε. και στα φυτό-υγειονομικά πρότυπα ελέγχου και υγιεινής. Η Βουλγαρία έχει επέτυχε σε έναν ικανοποιητικό βαθμό την ευθυγράμμιση της νομοθεσίας της, στον τομέα της αλιείας.⁴³
- Η Βουλγαρία κατά το 2004 εξακολουθούσε να πληρεί τα πολιτικά κριτήρια.
- Το νομικό πλαίσιο σχετικά με την συκοφαντική δυσφήμιση από τους δημοσιογράφους έρχοζε αναθεώρησης. Οι προσπάθειες για την αντιμετώπιση των

⁴¹ Commission of the European Communities (2004), σελ. 140-143.

⁴² Commission of the European Communities (2003), σελ. 121.

⁴³ Commission of the European Communities (2003), σελ. 122-123.

ακατάλληλων συνθηκών διαβίωσης σε ορισμένες φυλακές και προβλήματα κακομεταχείρισης των κρατουμένων έπρεπε να συνεχιστούν.

- Στον τομέα της εσωτερικής αγοράς, η Βουλγαρία συνέχισε να σημειώνει πρόοδο στους περισσότερους τομείς, όπως στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων καθώς και στη μεταφορά του κεκτημένου για την ανάπτυξη της διοικητικής ικανότητας.
- Στον τομέα της ελεύθερης κυκλοφορίας των κεφαλαίων, η Βουλγαρία δεν είχε ακόμη θεσπίσει νομοθεσία σχετικά με τις κινήσεις κεφαλαίων και με τα συστήματα πληρωμών. Οι προσπάθειες για τη βελτίωση του πλαισίου για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης του ξεπλύματος θα έπρεπε να διατηρηθεί. Όσον αφορά το εταιρικό δίκαιο, θα έπρεπε να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στην αποτελεσματική επιβολή της βιομηχανικής και πνευματικής ιδιοκτησίας, ιδίως μέσω της ενίσχυσης των συνόρων ελέγχου και τη βελτίωση του συντονισμού μεταξύ των οργάνων επιβολής του νόμου.⁴⁴
- Ακόμη έπρεπε να θεσπιστεί ένας μηχανισμός για τη συνεργασία και τον έλεγχο της προόδου στη Βουλγαρία των ειδικών στόχων αναφοράς στους τομείς της δικαστικής μεταρρύθμισης για την καταπολέμηση της διαφθοράς και του οργανωμένου εγκλήματος.

Την 1η Ιανουαρίου 2007, η Βουλγαρία έγινε μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Επιτροπή, αν και είχε διαπιστώσει τις σημαντικές προσπάθειες για την ολοκλήρωση της προετοιμασίας της Βουλγαρίας για την ένταξη, είχε εντοπίσει και άλλα εναπομείναντα ζητήματα στην έκθεσή της 26ης Σεπτεμβρίου 2006 ιδίως, στην λογοδοσία και την αποτελεσματικότητα του δικαστικού συστήματος και το δίκαιο στα όργανα επιβολής του νόμου, όπου η περαιτέρω πρόοδος εξακολουθούσε να είναι αναγκαία για την εξασφάλιση της ικανότητάς τους, να εφαρμόζουν και να εφαρμόζει τα μέτρα που λαμβάνονται για την εγκαθίδρυση της εσωτερικής αγοράς και του χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης.

Εάν η Βουλγαρία αποτύγχανε στην επαρκή αντιμετώπιση των στόχων της αναφοράς, η Επιτροπή είχε την δυνατότητα να εφαρμόσει μέτρα διασφάλισης βάσει των άρθρων 37 και 38 της Πράξης Προσχώρησης, συμπεριλαμβανομένης της αναστολής της υποχρέωσης των κρατών μελών να την αναγνωρίζουν και να την εκτελούν. Υπό όρους όπου προβλέπονται από το κοινοτικό δίκαιο, τις δικαστικές αποφάσεις, όπως και τα ευρωπαϊκά εντάλματα σύλληψης.⁴⁵

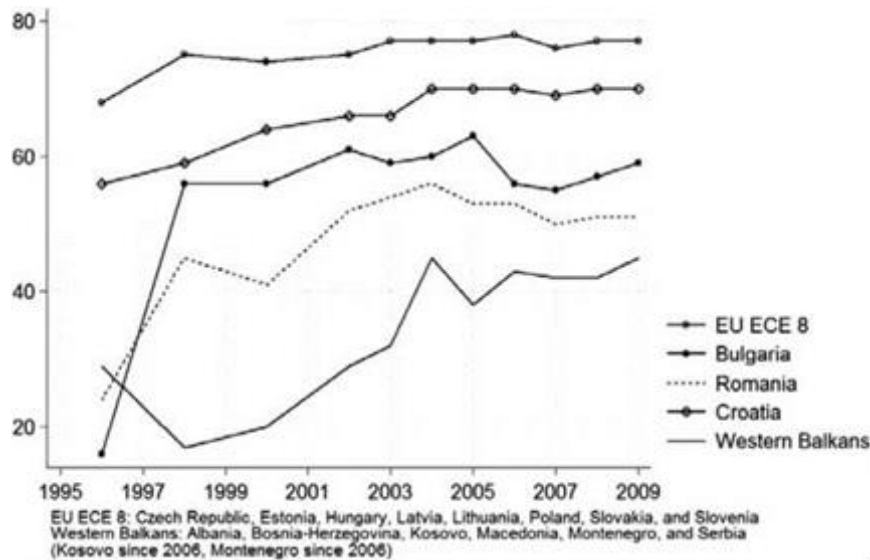
Στα διαγράμματα 1 και 2 παρουσιάζονται τα δεδομένα που δείχνουν τις θεσμικές μεταρρυθμίσεις στη Βουλγαρία και στη Ρουμανία συγκρίνοντας τα με εκείνες τις μεταρρυθμίσεις που έγιναν στα μετά - κομμουνιστικά κράτη που εντάχθηκαν μετά το 2004 στην Ε.Ε. Στα σχήματα η Βουλγαρία και η Ρουμανία σημείωσαν καθυστέρηση στην κυβερνητική αποτελεσματικότητα, αν και δείχνουν μια σημαντική βελτίωση στο μέλλον.⁴⁶

⁴⁴ Commission of the European Communities (2004), σελ. 140-143.

⁴⁵ Commission of the European Communities (2006), σελ. 3.

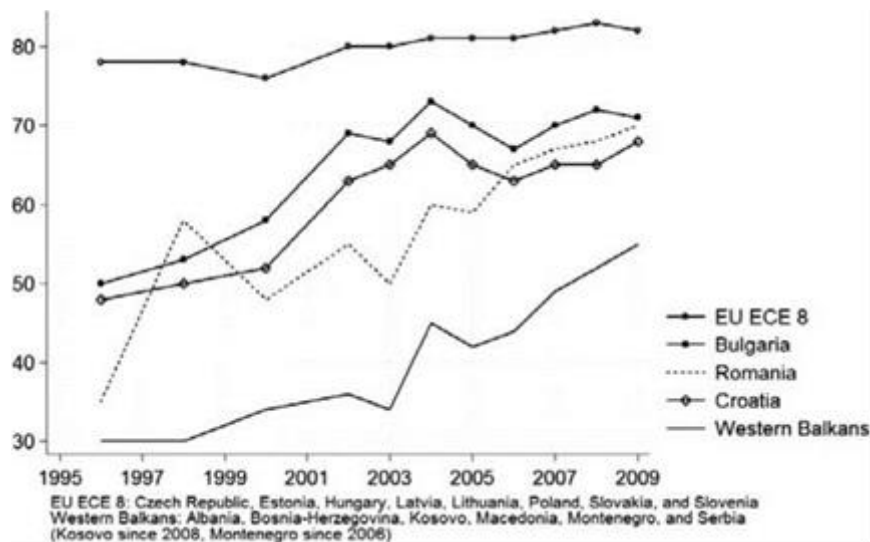
⁴⁶ Spendzharova & Vachudova (2012), σελ. 4.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1
Αποτελεσματικότητα της κυβέρνησης (ποσοστιαίες κατατάξεις)

Σημείωση για το διάγραμμα 1: Ο δείκτης αυτός συνδυάζει τις απαντήσεις σχετικά με την ποιότητα των παρεχόμενων δημόσιων υπηρεσιών, τη ποιότητα τους, τη γραφειοκρατία, τη αρμοδιότητα των δημοσίων υπάλληλων, την ανεξαρτησία των δημόσιων υπηρεσιών, και τη αξιοπιστία της δέσμευσης της κυβέρνησης για τις πολιτικές. Επικεντρώνετε σε «εισροές» που απαιτείται από την κυβέρνηση να παράγει και να εφαρμόσει τις πολιτικές για την παροχή δημοσίων αγαθών. Σε αυτό το γράφημα, παρουσιάζονται η συνολική κατάταξη κατά εκατοστημόριο των χωρών, με υψηλότερους αριθμούς υποδεικνύοντας την καλύτερη απόδοση.⁴⁷

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2
Ποιότητα των ρυθμίσεων (ποσοστιαίες κατατάξεις)

Σημείωση για διάγραμμα 2: Ο δείκτης αυτός μετρά την επίπτωση της εχθρικής αγοράς στις πολιτικές, όπως οι έλεγχοι των τιμών, η ανεπαρκής εποπτεία των τραπεζών, καθώς και την αντίληψη των επιβαρύνσεων που επιβάλλονται από την υπερβολική ρύθμιση σε τομείς όπως το εξωτερικό εμπόριο και την ανάπτυξη των επιχειρήσεων. Σε αυτό το γράφημα, η συνολική κατάταξη των χωρών παρουσιάζονται κατά εκατοστημόριο, και η ομάδα χωρών με υψηλότερους αριθμούς υποδεικνύετε με την καλύτερη απόδοση.⁴⁸

⁴⁷ Spendzharova & Vachudova (2012), σελ. 5.

⁴⁸ Spendzharova & Vachudova (2012), σελ. 6.

1.5 Εθνότητες και μειονότητες στη Βουλγαρία

Έχουν γίνει προσπάθειες τα τελευταία χρόνια για να αναπτυχθεί ένα πλαίσιο για την επίλυση των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι μειονότητες στη Βουλγαρία, αλλά αυτή η κατάσταση δεν έχει εξελιχθεί πολύ. Οι παρατεταμένες προσπάθειες συμπεριλαμβανομένης της κατανομής των κατάλληλων οικονομικών πόρων θα έπρεπε να εφαρμοστούν αποτελεσματικά για να καταπολεμηθεί ιδίως η επιφύλαξη των αντί-Ρομά ρατσιστών.⁴⁹

Μετά το 1994 συνέχισαν να διατυπώνονται ακόμη πιο έντονα οι ανησυχίες της Βουλγαρίας τόσο στα θέματα της εθνότητας και της ύπαρξης μειονοτήτων στις δύο χώρες όσο και στο γλωσσικό ζήτημα. Η Βουλγαρία σήμερα (μετά την αναγνώριση της ΠΓΔΜ) εξακολουθεί να μην αισθάνεται άνετα με τις εξελίξεις στις σχέσεις της με την ΠΓΔΜ.⁵⁰

Ταυτόχρονα, υπάρχουν και Ελληνικές κοινότητες στη Βουλγαρία όπου αποτελούνται από το τμήμα εκείνο του Ελληνισμού που βρίσκεται, κυρίως, εγκατεστημένο στα παραδοσιακά αστικά κέντρα του 19ου αιώνα με Ελληνική παρουσία, όπως στα παράλια του Ευξείνου Πόντου, στις ευρύτερες περιοχές της Βάρνας και της Φιλιππούπολης, στο Βελίκο Τύρνοβο και στη Στάρα Ζαγκόρα. Ένα άλλο τμήμα του Ελληνισμού της Βουλγαρίας αποτελείται από τους πολιτικούς πρόσφυγες που εγκατέλειψαν την Ελλάδα μετά τον Εμφύλιο. Οι περισσότεροι από αυτό το τμήμα των Ελλήνων διαμένουν στη Σόφια, στη Φιλιππούπολη και στη Βάρνα. Στην τελευταία απογραφή του Δεκεμβρίου 1992 καταγράφηκαν 4.930 Έλληνες (σύμφωνα με εκτιμήσεις και υπολογισμούς των ίδιων των κοινοτήτων, ο αριθμός τους ανέρχεται στις 25.000 περίπου).⁵¹

Οι Έλληνες βρέθηκαν στη Βουλγαρία πριν από 150 χρόνια περίπου, όταν μέσα στα πλαίσια των διωγμών από τους Τουρκαλβανούς του Αλή Πασά αναγκάστηκαν να μετακινηθούν στη Βαλκανική Χερσόνησο για να βρουν πιο ασφαλή καταφύγιο από τις πατροπαράδοτες εστίες τους στην περιοχή των Αγράφων. Ως νομαδικός λαός άρχισε να οργανώνει τσελιγκάτα και να μετακινείται ανάμεσα στον Αίμο, στη Ρίλα και στη βόρεια Ροδόπη το καλοκαίρι και στα παράλια του Πόντου και της Θράκης το χειμώνα. Στη σημερινή Βουλγαρία οι Σαρακατσάνοι αντιμετωπίζονται ως Βούλγαροι πολίτες Ελληνικής καταγωγής. Η ίδρυση στο Σλίβεν στις 28/12/1990 της Ένωσης Σαρακατσάνων Βουλγαρίας συμβάλλει σημαντικά στις επαφές τους με τη βουλγαρική κοινωνία και την κρατική εξουσία. Τις ετήσιες συναντήσεις των Σαρακατσάνων τιμούν με την παρουσία και τη συμμετοχή τους οι βουλγαρικές αρχές και η τοπική κοινωνία. Σε μία απογραφή πληθυσμού του Δεκεμβρίου 1992 καταγράφηκαν ξεχωριστά 5.144 Σαρακατσάνοι (οι ίδιοι υπολογίζονται περίπου σε 15

⁴⁹ Commission of the European Communities (2004), σελ. 140.

⁵⁰ Κεντρική (1997), σελ. 229.

⁵¹ Κεντρική (1997), σελ. 214-219.

χιλιάδες).⁵² Το ιστορικό παρελθόν, η πολυπληθής μουσουλμανική μειονότητα στη Βουλγαρία και η ανάγκη διατήρησης των ισορροπιών με την άλλη πλευρά του τριγώνου, της Ελλάδας, εξακολουθούν να δίνουν σε σημαντικό βαθμό τον τόνο στις διμερείς σχέσεις των δύο χωρών.⁵³

Η μουσουλμανική μειονότητα φαίνεται καλά ολοκληρωμένη, αλλά αυτό δεν είναι ίδιο και για τους Ρομά. ⁵⁴ Το νέο σχέδιο δράσης για την εφαρμογή του «προγράμματος-πλαίσιου» “για την ισότητα και την Ενσωμάτωση των Ρομά στη βουλγαρική κοινωνία” είναι ένα θετικό βήμα, όπου υπάρχουν συγκεκριμένες πολιτικές μέσω δημοσιονομικής στήριξης για τα μέτρα που βρίσκονται στους τομείς της καταπολέμησης των διακρίσεων, της εκπαίδευσης, τον πολιτισμό, τη στέγαση, την απασχόληση και την κοινωνική προστασία. Απαιτήθηκαν επίμονες προσπάθειες για την καταπολέμηση των στάσεων και των συμπεριφορών που εισάγουν διακρίσεις ώστε να αντιμετωπιστεί η εκτεταμένη κοινωνική αδικία που υφίστατο η κοινότητα των Ρομά.⁵⁵

Η Βουλγαρία επικύρωσε τη Σύμβαση στα πλαίσια του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Προστασία των Εθνικών Μειονοτήτων το Μάιο του 1999.⁵⁶ Συνολικά στη Βουλγαρία υπάρχει: η μουσουλμανική μειονότητα (9,4%), οι Ρομά (4,7%) και ένα 2% αποτελούμενο από Αρμένιους, Βλάχους, Εβραίους, Ρώσους, Σαρακατσάνους, Τατάρους.⁵⁷

Εικόνα 1
Σαρακατσάνοι Βουλγαρίας

⁵² Κεντρωτής (1997), σελ. 219.

⁵³ Κεντρωτής (1997), σελ. 222.

⁵⁴ European Commission (1997), σελ. 119.

⁵⁵ Commission of the European Communities (2003), σελ. 121.

⁵⁶ Minority rights group international, Governance, παρ, 5 <http://minorityrights.org/country/bulgaria/>

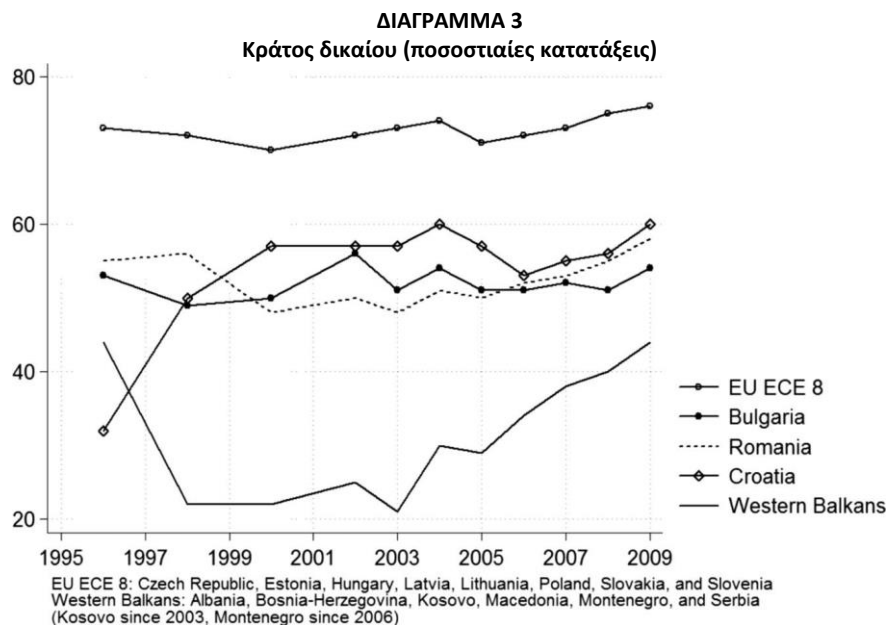
⁵⁷ Βασιλάκου, <http://ketivasilakou.blogspot.gr/2014/03/blog-post.html>.

1.6 Διαφθορά και εγκληματικότητα στη Βουλγαρία

Η διαφθορά και το οργανωμένο έγκλημα συνεχίζει να δημιουργεί σοβαρά προβλήματα και μετά στην είσοδο της Βουλγαρίας στην Ε.Ε. Ενώ το πρόβλημα άρχισε να γίνεται πιο σοβαρό από εκείνο της Ρουμανίας την στιγμή που υπάρχει η εκτίμηση, ότι το κίνητρο της ένταξης στην Ε.Ε. έπαψε να υφίσταται και πως οι βουλγάρικες κυβερνήσεις υπέκυψαν στην κόπωση των μεταρρυθμίσεων. Επιπρόσθετα, οι προσπάθειες των πολιτικών κατά τις διαφθοράς εμποδίστηκαν από διστακτικούς πολιτικούς, πολιτικά φέουδα και ανεπαρκή κρατική διοίκηση.⁵⁸

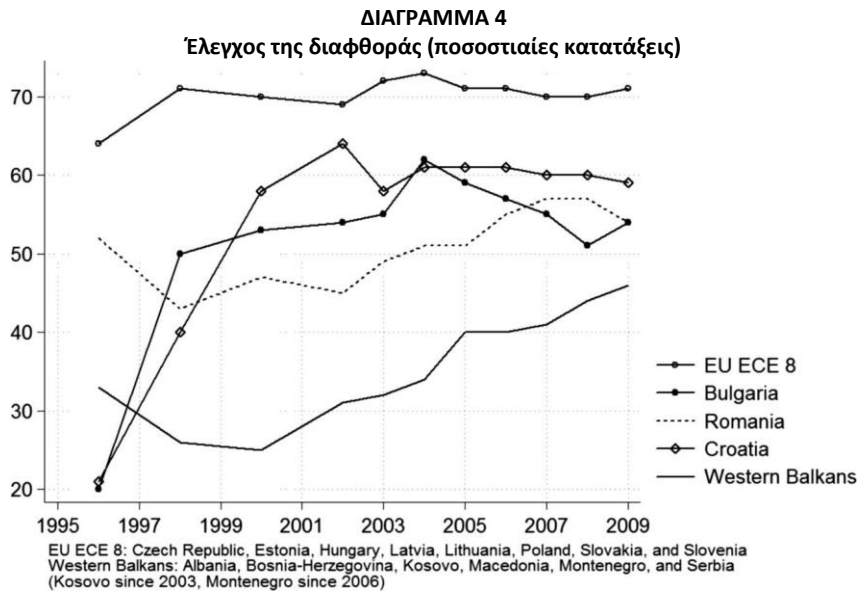
Στα διαγράμματα 3 και 4 φαίνονται οι περιφερικές τάσεις στην εγχώρια θεσμική αλλαγή με στόχο τις μεταρρύθμιση του δικαστικού συστήματος και τον έλεγχο της διαφθοράς.

Σημείωση διαγράμματος 3. Το διάγραμμα μετρά τον δείκτη για το αν οι πολίτες έχουν εμπιστοσύνη και συμμορφώνονται με τους κανόνες της κοινωνίας. Περιλαμβάνει τις αντιλήψεις της επίπτωσης της εγκληματικότητας, την αποτελεσματικότητα και την προβλεψιμότητα των δικαστικού συστήματος, και την εκτελεστικότητα των συμβάσεων.⁵⁹

⁵⁸ Αρμακόλας & Ντόκος (2010), σελ. 158-159.

⁵⁹ Spendzharova & Vachudova (2012), σελ. 7.

Σημείωση για το διάγραμμα 4 Ο δείκτης αυτός μετρά τις αντιλήψεις για τη διαφθορά, όπου συμβατικά ορίζεται και ως η άσκηση της δημόσιας εξουσίας για ιδιωτικό όφελος. Η έρευνα περιλαμβάνει τη συχνότητα των πρόσθετων ενισχύσεων που θα πάρει να γίνουν τα πράγματα, τις συνεπείς της διαφθοράς στο επιχειρηματικό περιβάλλον, τη μεγάλη διαφθορά στην πολιτική αρένα, και την κατάσταση που επικρατεί με τις συλλήψεις των ομάδες της ελίτ.⁶⁰

Για να προωθήσει η Ε.Ε. την εγχώρια θεσμική μεταρρύθμιση στη Βουλγαρία μετά την προσχώρηση, είχε χρησιμοποιήσει θετικά κίνητρα, όπως τις χρηματοδοτήσεις και τις συμβουλές εμπειρογνομώνων, καθώς και αρνητικά κίνητρα, όπως τη δέσμευση κεφαλαίων της και την επιβολή προστίμων. Τον Ιούνιο του 2007, η έκθεση του CVM επεσήμανε λεπτομερώς τις πιο σοβαρές ελλείψεις: την μεταρρύθμιση του δικαστικού συστήματος, της διαφθοράς και του οργανωμένου εγκλήματος. Ένα χρόνο αργότερα, η έκθεση CVM τον Ιούνιο του 2008 διαπίστωσε επίσημα ότι παρά τις εγχώριες θεσμικές αλλαγές, όπως η νομοθεσία για την καταπολέμηση της διαφθοράς και των σχεδίων δράσης, πρακτικά αποτελέσματα έλειπαν, ιδίως στον τομέα της διαχείρισης των κονδυλίων της Ε.Ε. Το πλαίσιο των κινήτρων της Ε.Ε. στη Βουλγαρία άλλαξε σημαντικά το 2008 αφού η Ε.Ε. πάγωσε μια σειρά χρηματοδοτικών προγραμμάτων που οφείλονταν σε κακοδιαχείριση, και απαίτησε από τη Βουλγαρία να βελτιωθεί η διαφάνεια και η ρύθμιση των ροών και των συναλλαγών «χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο». Αυτό σηματοδότησε μια δραματική στροφή προς τη χρήση αρνητικών κινήτρων για την πρόκληση μιας αλλαγής.⁶¹

Ο σκοπός της CVM ήταν «να εξομαλύνει την είσοδο των δύο χωρών και την ίδια στιγμή να διασφαλίσει τη λειτουργία των πολιτικών της [της Ε.Ε.] και των ιδρυμάτων της». Η Επιτροπή δημιούργησε μια «αναφορά» για την αξιολόγηση της προόδου των μεταρρυθμίσεων του δικαστικού συστήματος, της διαφθοράς και του οργανωμένου εγκλήματος, και δημιούργησε ομάδες για να παρακολουθήσει τις εγχώριες θεσμικές αλλαγές σε αυτούς τους τομείς. Μέχρι το 2012 επτά πρόοδοι – αναφορές έχουν δημοσιευθεί για κάθε χώρα (τις κύριες εκθέσεις του Ιουνίου / Ιουλίου και οι

⁶⁰ Spendzharova & Vachudova (2012), σελ. 8.

⁶¹ Spendzharova & Vachudova (2012), σελ. 11.

ενδιάμεσες εκθέσεις, τον Φεβρουάριο κάθε έτους). Ενώ η Ε.Ε. σε προηγούμενες εκθέσεις σχετικά με την πρόοδο των υποψηφίων κρατών έχει συχνά επικριθεί ότι είναι υπερβολικά ασαφής, έτσι οι εκθέσεις (CVM) είναι εξαιρετικά λεπτομερείς, μετά τις δραστηριότητες των αρμόδιων θεσμών και την παρακολούθηση της έκβασης στις υψηλού επιπέδου ποινικές υποθέσεις. Υπονοώντας την πιθανή διάρκεια ζωής του μηχανισμού του (CVM), το 2010 το Συμβούλιο δήλωσε ότι είναι το «κατάλληλο εργαλείο» και ότι θα μείνει στην θέση του μέχρι την «αναμονή των επιδιωκόμενων αποτελεσμάτων του πλαισίου του»⁶²

Στον επίσημο δείκτη Αντίληψης της Διαφθοράς της Διεθνούς Διαφάνειας για το 2012, η Βουλγαρία κατατάσσεται στην 75η θέση παγκοσμίως με σκορ 4.1 με μέγιστο το 10, μεγάλη επιδείνωση συγκριτικά με το 2008 (αμέσως μετά την προσχώρηση στην ευρωπαϊκή οικογένεια και λίγο πριν την εκδήλωση της οικονομικής κρίσης), όπου βρισκόταν στην θέση 72η με 3.6 βαθμούς.⁶³

Μια έρευνα της Διεθνούς Διαφάνειας του 2008 παρουσίασε ότι η Βουλγαρία είχε το υψηλότερο επίπεδο διαφθοράς στην Ε.Ε. Η διαφθορά αποδόθηκε στην έλλειψη διαφάνειας για τις δημόσιες προσφορές των προμηθειών της κυβέρνησης συνασπισμού, και στην πολιτική πίεση για το δικαστικό σύστημα. Το Κέντρο για τη Μελέτη της Δημοκρατίας (CSD 2007) συμφώνησε ότι ακόμα κι αν η διοικητική διαφθορά ήταν σε παρακμή, «η πολιτική διαφθορά με τη συμμετοχή μελών της κυβέρνησης, Βουλευτές, ανώτεροι κρατικοί υπάλληλοι, δημάρχους και δημοτικούς συμβούλους» ήταν σε άνοδο. Η προσχώρηση στην Ε.Ε. δεν βοήθησε στον περιορισμό της διοικητικής διαφθοράς, στην απόκρυψη του εισοδήματος, στην φοροδιαφυγή, και στην άτυπη απασχόληση. Ωστόσο, βαθύτερες εγχώριες θεσμικές αλλαγές απαιτούνταν για να καλυφθούν τα κενά και να αυξηθεί η διαφάνεια στην διαχείριση των περιουσιακών στοιχείων του κράτους και των δημοσίων συμβάσεων.

Η αγορά δημόσιων συμβάσεων ανέδειξε τα κενά στο εγχώριο θεσμικό πλαίσιο που επέτρεψε τις πελατειακές σχέσεις να ανθίσουν. Το ποσοστό των εταιρειών που συμμετείχαν στις προσφορές για τις δημόσιες συμβάσεις μειώθηκε σημαντικά, και μόνο 25 μεγαλύτεροι επιτυγχόντες κατείχαν πάνω από το 45% της συνολικής αξίας των προσφορών. Αυτό ίσχυε ιδιαίτερα στις μεγάλες αγορές δημοσίων συμβάσεων, όπως τα φαρμακευτικά προϊόντα, τα καύσιμα, τις επιχειρηματικές υπηρεσίες, τον εξοπλισμό γραφείων, και τους κινητήρες οχημάτων.⁶⁴

Στη Βουλγαρία, ιδρύθηκε μια Μ.Κ.Ο. όπως το Κέντρο Φιλελεύθερων Στρατηγικών και οι CSD όπου είχαν καθοριστική συμβολή στην αποκάλυψη της διαφθοράς και τη δημιουργία πίεσης για τη διαφάνεια και τη λογοδοσία της κυβέρνησης. Αρκετές παρόμοιες Μ.Κ.Ο. υπήρχαν και στη Ρουμανία, συμπεριλαμβανομένης της Ρουμανικής Ακαδημαϊκής Κοινωνίας (SAR). Ωστόσο, δεδομένου ότι αξιωματούχοι από τα κυβερνώντα κόμματα τότε εκταμίευαν σημαντικά ποσά της χρηματοδότησης των Μ.Κ.Ο., μικρότερες και λιγότερο καθιερωμένες Μ.Κ.Ο. ήταν πιθανό να μην επικρίνουν την κυβέρνηση σε ένα σοβαρό πλήγμα για την λογοδοσία, τη διαφάνεια,

⁶² Spendzharova & Vachudova (2012), σελ. 12-13.

⁶³ Ινστιτούτο Έρευνας και Κατάρτισης Ευρωπαϊκών Θεμάτων (2013), σελ. 24.

⁶⁴ Spendzharova & Vachudova (2012), σελ. 11-12.

και την εγχώρια πίεση για μεταρρυθμίσεις που χρειαζόνταν και στις δύο χώρες όπως η Βουλγαρία και η Ρουμανία.⁶⁵

Μέχρι το 2009, ο αριθμός των βουλγαρικών Μ.Κ.Ο. είχε αυξηθεί πέντε φορές. Η CSD διαπίστωσε ότι το 75% των Βούλγαρων Βουλευτών και υπουργών και το 90% των Βούλγαρων δημάρχων ήταν μέλη διοικητικών συμβουλίων των Μ.Κ.Ο. Ενώ οι Δημόσιοι υπάλληλοι ανέπτυξαν βρόγχους των Μ.Κ.Ο. που είχαν λάβει γενναιόδωρες επιχορηγήσεις από τον κρατικό προϋπολογισμό παρά την κατάφωρη σύγκρουση συμφερόντων.

Το 2009, η εκτεταμένη κακοδιαχείριση και η δέσμευση των κεφαλαίων της Ε.Ε. συνέβαλε στην εκλογική αποτυχία του κυβερνητικού συνασπισμού (BSP) που ηγούταν εκείνη την περίοδο. Επίσης, η αντιπολίτευση έκανε τον διάλογο κατά της διαφθοράς, την πιο δημοφιλή στην ημερήσια διάταξη.⁶⁶

Μετά τη δημοσίευση της έκθεσης του CVM Ιούλιο του 2010, η κυβέρνηση θέσπισε σημαντικές εγχώριες θεσμικές αλλαγές για την αντιμετώπιση της Ε.Ε. και της εσωτερικής κριτικής. Το Υπουργείο Δικαιοσύνης της Βουλγαρίας ξεκίνησε μια νομική απαγόρευση σχετικά με τη συμμετοχή στα συμβούλια των υψηλόβαθμων δημοσίων υπαλλήλων στον τομέα της διαχείρισης των Μ.Κ.Ο. Η κυβέρνηση για να εκσυγχρονιστεί η δημόσια διαδικασία προσφορών έκανε το πιο διαφανές. Έναν νέο νόμο για την πρόληψη και την ανίχνευση, από το 2009, όπου υποχρεούνταν να δηλώνουν οι δημόσιοι υπάλληλοι τις συγκρούσεις συμφερόντων ώστε να αποφεύγονται.⁶⁷

Εκτός από τις εγχώριες θεσμικές αλλαγές, η κυβέρνηση Μπορίσοφ έδειξε πιο συνεπής συμπεριφορά στη συμμόρφωση μετά την πίεση της Ε.Ε. για υψηλού επιπέδου διώξεις. Τρεις δικαστές απορρίφθηκαν από το γραφείο και άλλοι 15 έλαβαν πειθαρχικές κυρώσεις.⁶⁸ Ενώ ο επιχειρηματίας Μάριο Νικόλοφ καταδικάστηκε το Μάιο του 2010 σε 12 χρόνια φυλάκισης με την κατηγορία της απάτης επειδή καπηλεύτηκε 7.5 εκατομμύρια Ευρώ της χρηματοδότησης της Ε.Ε. Ο Νικόλοφ επίσης καταδικάστηκε για ξέπλυμα μαύρου χρήματος σε μια παρόμοια υπόθεση, ενώ άλλες δύο υποθέσεις ήρθαν στο δικαστήριο μετά από έρευνα της OLAF, από το γραφείο της Ε.Ε. για την καταπολέμηση της απάτης.⁶⁹

Ως αποτέλεσμα, η πρώτη έκθεση του CVM είχε εκτίμηση της κυβέρνησης του GERB όπου αναγνώριζε ότι το οργανωμένο έγκλημα ξεκίνησε να αντιμετωπίζεται ενεργά για πρώτη φορά μετά από την έναρξη της ΜΣΕ. Η απόφαση της Επιτροπής για την αποδέσμευση των μπλοκαρισμένων ταμείων της Ε.Ε. μετά από την θετική έκθεση του CVM τον Ιούλιο του 2010 ήταν μια σημαντική επιτυχία για την κυβέρνηση του GERB. Τον Φεβρουάριο του 2011 η ενδιαμέση έκθεση, αν είχε θετική προοπτική, συνίσταται στις περαιτέρω εγχώριες θεσμικές αλλαγές, όπως ήταν η ίδρυση μιας ανεξάρτητης αρχής για τον εντοπισμό και την τιμωρία των περιπτώσεων σύγκρουσης συμφερόντων, προκειμένου να κατάσχει ανεξήγητες συσσωρεύσεις πλούτου. Με την

⁶⁵ Spendzharova & Vachudova (2012), σελ. 12.

⁶⁶ Spendzharova & Vachudova (2012), σελ. 12.

⁶⁷ Spendzharova & Vachudova (2012), σελ. 13.

⁶⁸ Spendzharova & Vachudova (2012), σελ. 13.

⁶⁹ Spendzharova & Vachudova (2012), σελ. 13.

μεταρρύθμιση του δικαστικού συστήματος, ωστόσο, να παραμένει για τη Βουλγαρία η δύσκολη πρόκληση, ακόμα κι αν η κυβέρνηση δημιούργησε ένα ειδικό δικαστήριο για να επιταχύνει την δίωξη των υποθέσεων που σχετίζονταν με το οργανωμένο έγκλημα. Οι διαδικασίες που ασχολούνταν με τις υποθέσεις αμερόληπτα και αποτελεσματικά παρέμεναν προβληματικές. Οι Δικαστές είχαν πολύ λίγο χρόνο για να ολοκληρώσουν την κάθε υπόθεση και για την επιβολή του νόμου χρειάζονταν παράγοντες που δεν ήταν διαθέσιμοι.⁷⁰

---

⁷⁰ Spendzharova & Vachudova (2012), σελ. 13-14.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Η πορεία της Ρουμανίας στην Ε.Ε. μετά την περίοδο του Ψυχρού Πολέμου

2.1 Πολιτικά κόμματα και δημοκρατικές διεργασίες στη Ρουμανία

Μετά τα τέλος του Ψυχρού Πολέμου και την κατάρρευση του καθεστώτος του Nicolae Ceausescu, η «επιστροφή στην Ευρώπη» αποτέλεσε τον κεντρικό πυρήνα της εξωτερικής πολιτικής της Ρουμανίας. Η στρατηγική αυτή επιλογή οροθετήθηκε από τις πιέσεις του διεθνούς συστήματος, όπως αυτές δημιουργήθηκαν από το κενό ισχύος που προκάλεσε η διάλυση της σφαίρας επιρροής της Σοβιετικής Ένωσης στην κεντρική και ανατολική Ευρώπη. Συνεπακόλουθη και ταυτόχρονα ενισχυτική των συστηματικών πιέσεων υπήρξε η αναζωπύρωση του φόβου που ιστορικά η Ρουμανία είχε για τη Μόσχα.⁷¹

Κατά την διάρκεια του 1991, ο νέος πρόεδρος Ion Iliescu και η ελεγχόμενη από αυτόν κυβέρνηση του πρωθυπουργού Petre Roman, που διακρίνονταν για τη νεο-κουμμουνιστική ιδεολογία, τις φίλο-σοβιετικές πολιτικές προτιμήσεις και τις εθνικιστικές πεποιθήσεις τους, υπέγραψαν με τον κατ' ευφημισμών ισχυρό ανατολικό γείτονα τους όχι απλώς μια Συνθήκη Φιλίας, αλλά και μια ξεχωριστή συμφωνία στρατηγικής συνεργασίας. Σε αυτή την κίνηση συνέβαλε η απομόνωση της Ρουμανίας από την Δύση λόγω της αυταρχικής διακυβέρνησης που ασκούσε η νέα πολιτική ηγεσία, ιδιαίτερα έναντι τις Ουγγρικής μειονότητας. Ήταν φανερό ότι για τη νέα πολιτική τάξη που είχε εδραιωθεί στο Βουκουρέστι, η «επιστροφή στην Ευρώπη», η οποία ήταν το Κύριο σύνθημα του πολιτικού προγράμματος του National Salvation Front (NSF), που ο Iliescu είχε ιδρύσει την επαύριον της ανατροπής του Ceausescu, περνούσε μέσα από τη σύσφιξη των σχέσεων με το καθεστώς του Σοβιετικού ηγέτη Michael Gorbachev.⁷²

Η τελευταία πολιτική συνεννόηση στη Ρουμανία ήταν η συμφωνία για το νέο Σύνταγμα που ψηφίστηκε τον Νοέμβριο του 1991 και αναθεωρήθηκε τον Οκτώβριο του 2003. Μετά την πτώση του καθεστώτος Ceausescu και μέχρι τα τέλη του 2008 διεξήχθησαν έξι εκλογικές αναμετρήσεις. Κατά την περίοδο της προεδρικής θητείας του Iliescu διετέλεσαν πρωθυπουργοί οι Nicolae Vacaroiu (1992-1996) και Adrian Nastase (2000-2004). Ενώ κατά την προεδρία του Constantinescu διετέλεσαν

⁷¹ Αρμακόλας & Ντόκος (2010), σελ. 167.

⁷² Αρμακόλας & Ντόκος (2010), σελ. 167-168.

πρωθυπουργοί ο Victor Ciorbea (1996-1998), Radu Vasile (1998-1999) και Mugur Isarescu (1999-2000).

2.2.1 Εξωτερική πολιτική και γεωστρατηγικές κινήσεις της Ρουμανίας

Οι σχέσεις της ΕΟΚ με τις χώρες της Βουλγαρίας και Ρουμανίας ήσαν υποτυπώδεις έως ανύπαρκτες, αφού μέχρι την δεκαετία του 1970 πολλές χώρες της ΕΟΚ δεν είχαν ούτε καν διπλωματικές σχέσεις, ως συνέπεια της ψυχροπολεμικής διαίρεσης της Ευρώπης.⁷³ Η Βουλγαρία και η Ρουμανία διαφοροποιημένες από τις υπόλοιπες χώρες της χερσονήσου του Αίμου επεδίωξαν την ανεξάρτησή τους από την πρώην Ε.Σ.Σ.Δ., την ενίσχυση της διαδικασίας εκδημοκρατισμού, ενώ προσδοκούσαν τα οφέλη της κοινοτικής βοήθειας, το άνοιγμα της ευρωπαϊκής αγοράς και την προσέλκυση επενδύσεων.⁷⁴

Η αποσύνθεση της Σοβιετικής Ένωσης στα τέλη του 1991 και ο καθοριστικός ρόλος που η Ρωσία έπαιξε τον επόμενο χρόνο, ώστε να αποτύχει η προσπάθεια του Βουκουρεστίου να εντάξει την πρώην Σοβιετική Δημοκρατία της Μολδαβίας και να αποσχιστεί από την τελευταία η περιοχή της Υπερδνειστερίας, ενδυνάμωσε την εχθρότητα των Ρουμάνων για τους Ρώσους αυξάνοντας το πολιτικό κόστος της φιλορωσικής εξωτερικής πολιτικής των Iliescu και Roman. Αυτός ήταν ο παράγοντας που, σε συνδυασμό με την αδήριτη ανάγκη της χώρας για οικονομική βοήθεια, ώθησε τη ρουμάνικη πολιτική ηγεσία να στραφεί και προς τις δυτικές δυνάμεις, παράλληλα με τη συμπίεση της με τη Μόσχα.⁷⁵

Το 1993, η Ρουμανία υπέγραψε συμφωνία συνεργασίας (Europe Agreement) με την Ε.Ε. Τον επόμενο χρόνο έγινε η πρώτη χώρα της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης που εντάχθηκε ως μέλος στη Σύμπραξη για την Ειρήνη (Partnership for Peace) του ΝΑΤΟ. Επιπρόσθετα, το 1992 η Ρουμανία έγινε ένα από τα ιδρυτικά μέλη της άτυπης διακυβερνητικής Οικονομικής Συνεργασίας των χωρών του Εύξεινου Πόντου, που το 1999 μετονομάστηκε σε Οργανισμό της Οικονομικής Συνεργασίας του Εύξεινου Πόντου, ενώ, τον Οκτώβριο του 1993 εντάχθηκε στο Συμβούλιο της Ευρώπης. Το 1995, όλα τα ρουμάνικα κόμματα δεσμεύτηκαν με το πρωτόκολλο του Σνάγκοβ υπέρ της ευρωπαϊκής προοπτικής της χώρας, ενώ, στη συνέχεια, το κοινοβούλιο υπερψήφισε ομόφωνα την απόφαση της κυβέρνησης να υποβάλει αίτηση ένταξης στην Ε.Ε. Επίσης, οι έρευνες κοινής γνώμης έδειξαν ότι πάνω από τα δυο τρίτα των Ρουμάνων υποστήριζαν εκείνη την εποχή, και εξακολουθούσαν μέχρι πρόσφατα να

⁷³ Μαλκίδης (2001-2002), σελ. 270.

⁷⁴ Μαλκίδης (2001-2002), σελ. 273.

⁷⁵ Αρμακόλας & Ντόκος (2010), σελ. 168.

υποστηρίζουν, τον ευρώ – ατλαντικό προσανατολισμό της χώρας.⁷⁶ Τελικώς το 2004 η Ρουμανία ενσωματώθηκε ως μόνιμο μέλος του ΝΑΤΟ.⁷⁷

Η Ρουμανία υπέβαλε την αίτησή της για ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση, στις 22 Ιουνίου 1995. Το αίτημα αυτό ήταν μέρος της ιστορικής διαδικασίας τερματισμού της διαίρεσης της Ευρώπης και εδραίωση της εγκαθίδρυσης της δημοκρατίας σε ολόκληρη την ήπειρο.⁷⁸ Η Ρουμανία, όμως, εντάχθηκε στην Ε.Ε. με σχετική καθυστέρηση. Παρά το γεγονός ότι είχε εκδηλώσει επίσημα το ενδιαφέρον της από τον Ιούνιο του 1995, δεν συγκαταλέχθηκε μεταξύ εκείνων των χωρών σε μετάβαση της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης που κλήθηκαν, αφενός, από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Λουξεμβούργου, τον Δεκέμβριο του 1997, να ξεκινήσουν διαπραγματεύσεις προσχώρησης και, αφετέρου, από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Θεσσαλονίκης, τον Ιούνιο του 2003, να ενσωματωθούν ως πλήρη μέλη στην Ένωση από τον Μάιο του 2004. Με εξουσιοδότηση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Ελσίνκι (Δεκέμβριος 1999), οι συνομιλίες ένταξης της Ρουμανίας ξεκίνησαν τον Φεβρουάριο του 2000. Οι συνομιλίες ολοκληρώθηκαν με επιτυχία τέσσερα χρόνια αργότερα και τον Δεκέμβριο του 2004 το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο των Βρυξελλών αποφάσισε να υποδεχθεί τη Ρουμανία ως νέο, πλήρες κράτος – μέλος της Ένωσης από τον Ιανουάριο του 2007.⁷⁹

Η χρήση από την Ευρωπαϊκή Ένωση των πολιτικών αιρεσιμότητας επέδρασε καθοριστικά προκειμένου τα ρουμάνικα πολιτικά κόμματα να κατατείνουν προς ένα ελάχιστο κοινό παρανομαστή συνεννόησης αναφορικά με την έγκαιρη και αποτελεσματική εκπλήρωση των απαιτούμενων προϋποθέσεων.⁸⁰ Η Συμφωνία Προσχώρησης, η οποία υπεγράφη στις 25 Απριλίου του 2005, προέβλεπε τη δυνατότητα της Ε.Ε. να αναβάλει την ένταξη για ένα χρόνο σε περίπτωση που η Ρουμανία αποτύγχανε να εναρμονιστεί πλήρως με τη νομοθεσία της, με το «Κοινοτικό κεκτημένο» στους τομείς του ανταγωνισμού, της δικαιοσύνης και της καταπολέμησης της διαφθοράς.⁸¹ Το γεγονός ότι η περίοδος ολοκλήρωσης των συνομιλιών συνέπεσε με την προεδρική θητεία του Iliescu, (ο οποίος απολάμβανε της αποδοχής των πολιτικών κομμάτων που στήριζαν την κυβέρνηση συνασπισμού), λειτουργούσε ως καταλύτης για την απρόσκοπτη επίτευξη του στόχου της ένταξης.⁸²

Η Ρουμανία είναι ένα από τα δυο παράκτια κράτη - μέλη της Ε.Ε. που συνορεύουν ανατολικά με την Μαύρη Θάλασσα.⁸³ Η απόπειρα της Ρουμανίας να παίξει πρωταγωνιστικό ρόλο στην ανατολική Ευρώπη και τον Καύκασο ήταν αναμφίβολα εξαιρετικά δυσχερής στον βαθμό που τις Ρουμανικές φιλοδοξίες δεν συμερίζονταν

⁷⁶ Αρμακόλας & Ντόκος (2010), σελ. 169.

⁷⁷ Αρμακόλας & Ντόκος (2010), σελ. 170.

⁷⁸ European Commission 2000, σελ. 110.

⁷⁹ Αρμακόλας & Ντόκος (2010), σελ. 169-170.

⁸⁰ Αρμακόλας & Ντόκος (2010), σελ. 171.

⁸¹ Αρμακόλας & Ντόκος (2010), σελ. 171.

⁸² Αρμακόλας & Ντόκος (2010), σελ. 175.

⁸³ Αρμακόλας & Ντόκος (2010), σελ. 178.

τόσο η Ε.Ε. και η Ρωσία, όσο και σημαντικές περιφερικές δυνάμεις όπως η Πολωνία, η Ουκρανία, η Τουρκία, το Ιράν, η Ελλάδα, και η Βουλγαρία.⁸⁴ Η Ρουμανία είχε θέσει ως ένα επιμέρους επιχειρησιακό στόχο της εξωτερικής πολιτικής της, να πείσει την Ε.Ε. και το ΝΑΤΟ να επιληφθούν άμεσα της επίλυσης των παγωμένων διενέξεων του Καυκάσου, ενώ πρωτοστάτησε για την ένταξη της Μολδαβίας στην Ένωση και της Γεωργίας και της Ουκρανίας στο ΝΑΤΟ.⁸⁵

Παραδοσιακά, η Ρουμανία εμφορείται από την πεποίθηση ότι έχει τη δυνατότητα να αναλάβει και να διαδραματίσει έναν ιδιαίτερο σημαντικό ρόλο στην ευρωπαϊκή ήπειρο. Αυτή η αντίληψη πηγάζει από το γεγονός ότι η εδαφική επικράτεια της Ρουμανίας αποτελεί σταυροδρόμι διάφορων γεωγραφικών αξόνων μεταφοράς και επικοινωνίας που την καθιστούν κεντρικό σημείο για την ασφάλεια και την ανάπτυξη αρκετών ετερόκλητων περιοχών όπως τα Βαλκάνια και με την Ανατολική Ευρώπη, τη Μαύρη Θάλασσα μέσω της Κωσταντζας με την Κασπία και την κεντρική Ασία προς την Ευρώπη (μεταφορά πετρελαίου και φυσικού αεριού), εναλλακτικά της διαδρομής μέσω της Λευκορωσίας και της Ρουμανίας. Η διάχυτη αυτή αντίληψη ενδυναμώθηκε από την στιγμή που η χώρα κλείδωσε και στη συνέχεια κατόρθωσε να περατώσει, σε διάστημα μόλις οχτώ χρόνων την ένταξη της στο ΝΑΤΟ και στην Ε.Ε. διότι θα μπορούσε να λειτουργήσει ως παράγοντας ασφάλειας και σταθερότητας στην ευρύτερη περιοχή.⁸⁶ Η Γεωπολιτική αυτή αναβάθμιση ήλθε σαν αποτέλεσμα της εκπλήρωσης των κριτηρίων προσχώρησης ύστερα από μεταρρυθμίσεις στο σύνολο των δομών της πολιτείας, την εγκαθίδρυση της δημοκρατίας και της οικονομίας.⁸⁷

Η Ρουμανία βρέθηκε για πρώτη φορά σοβαρά αντιμέτωπη με το δίλημμα να επιλέξει και να συμπαταχθεί ή με τις Η.Π.Α. ή με την Ε.Ε., όταν ξεκίνησε η δημιουργία του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου της Χάγης. Διότι οι Η.Π.Α. φοβήθηκαν να εγκρίνουν την ίδρυση του Δ.Π.Δ.Χ. και απέσυραν την υπογραφή σύστασης του θεσμού. Λόγω του ότι οι Η.Π.Α. συζητούσαν την διακοπή παροχής κάθε μορφή οικονομικής και στρατιωτικής βοήθειας σε κράτη – μέλη του Δικαστηρίου αυτό έβαλε σε δίλημμα τη ρουμανική κυβέρνηση. Έτσι η λύση μπορούσε να βρεθεί με το να υπογράψουν οι Η.Π.Α. με την ρουμανική κυβέρνηση συμφωνία ασυλίας με την επωνυμία Status of Force Agreement που ποτέ τελικά δεν τέθηκε σε ισχύ ενώ ταυτόχρονα ενέκρινε και την ίδρυση του Δ.Π.Δ.Χ. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατηγόρησε το Βουκουρέστι ότι δεν είχε συζητήσει το ζήτημα με τα κοινοτικά όργανα πριν λάβει την απόφαση, ενώ ο τότε πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, Pat Cox, το κάλεσε να ευθυγραμμιστεί με την θέση της Ε.Ε. Οι πιέσεις αυτές της Ε.Ε. δεν είχαν αποτελέσματα. Έτσι στα μέσα του 2003, ο Bush, διέκοψε την παροχή βοήθειας στα κράτη της Βουλγαρίας και της Κροατίας ενώ η Ρουμανία κατάφερε να αποφύγει τα

---

⁸⁴ Αρμακόλας & Ντόκος (2010), σελ. 175.

⁸⁵ Αρμακόλας & Ντόκος (2010), σελ. 180.

⁸⁶ Αρμακόλας & Ντόκος (2010), σελ. 176-177.

⁸⁷ Αρμακόλας & Ντόκος (2010), σελ. 177.

αμερικανικά αντίποινα.⁸⁸ Τα αντανακλαστικά της Ρουμανίας είναι περισσότερο Ατλαντικά και λιγότερο Ευρωπαϊκά.⁸⁹

Παρόμοιο δίλημμα τέθηκε με την συμμετοχής της Ρουμανίας στον πόλεμο του Ιράκ την άνοιξη του 2003. Ενώ είχε ταυτιστεί με τις θέσεις των ΗΠΑ ταυτόχρονα είχε υπογράψει τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου που υιοθετούσαν μια πιο διαλλακτική θέση. Ωστόσο η ρουμάνικη κυβέρνηση ζητούσε να δοθεί πιο πολύς χρόνος στους επιθεωρητές του Ο.Η.Ε. Η τελική απόφαση ήταν η Ρουμανία να συμμετάσχει στις εχθροπραξίες, παραχωρώντας βάσεις και εναέριο χώρο μαζί με 700 στρατιώτες.⁹⁰ Η συνεργασία της με την CIA το 2003-2004 για την μεταφορά κρατουμένων που ήταν ύποπτοι για τρομοκρατικές ενέργειες εξετάστηκαν από το Συμβούλιο της Ευρώπης ενώ παρόμοια έρευνα κατέληξε στην ύπαρξη σοβαρών ενδείξεων.⁹¹

Η υψηλού κοινωνικό-οικονομικές προσδοκίες από την Ε.Ε. και NATO δημιούργησαν στην πλειοψηφία των πολιτών της Ρουμανίας απογοητεύσεις με αποτέλεσμα αυτές να φέρνουν περιστασιακές διαμαρτυρίες που προέκυψαν κατά την άνοδο των τιμών, το κλείσιμο των αναποτελεσματικών εγχώριων βιομηχανιών και την απώλεια της εθνικής κυριαρχίας. Τέλος, η αβεβαιότητα που δημιουργήθηκε για τις βουλγάρικες και τις ρουμάνικες κυβερνήσεις σε σχέση με τις διεθνείς υποχρεώσεις, που απορρέουν από την ένταξη τους στην Ε.Ε. και την απαίτηση για εργασίες κάτω από πιεστικές προθεσμίες, κατέδειξαν την αδυναμία των ελίτ να αντιδρούν επαρκώς σε εξωτερικά προβλήματα, όπως η διαπραγμάτευση της Μεταρρυθμιστικής Συνθήκης της Ε.Ε. και τη διεργασία για μια κοινή ευρωπαϊκή στάση έναντι του πολύπλοκου ζητήματος της αναγνώρισης του Κοσσυφοπεδίου.⁹²

Ένα πρόσφατο πρόβλημα της εξωτερικής πολιτικής για τη διπλωματία των δύο χωρών υπήρξε το θέμα της επίσημης αναγνώρισης της αποσχιστικής σερβικής επαρχίας του Κοσσυφοπεδίου. Επίσης, λόγω της πιθανότητας ότι μια τέτοια πράξη θα μπορούσε να υποκινήσει αποσχισθείς κινήσεις για παράδειγμα από εθνοτικές ομάδες των Τούρκων και των Ούγγρων, ώθησε τα δύο νεότερα Ε.Ε. κράτη μέλη να ενεργήσουν πολύ προσεκτικά σε αυτό το θέμα. Η κατάσταση φάνηκε περισσότερο περίπλοκη στην περίπτωση της Ρουμανίας, όπου η ουγγρική Ένωση (PCM), είχε πολιτική αμφισβήτηση και από προηγούμενα κυβερνώντα κόμματα ενώ η Ένωση Ούγγρων στη Ρουμανία (UDMR), υποστήριξε σθεναρά την αναγνώριση της ανεξαρτησίας του Κοσσυφοπεδίου, καθιστώντας έτσι σαφή απαίτηση για ανεξαρτησία της ουγγρικής πλειοψηφίας στις επαρχίες της Ρουμανίας.⁹³

Τα δύο πρώτα έτη ως μέλη της Ε.Ε., τα μέλη των κυβερνήσεων της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας, είχαν κάνει πολύ λίγα για να πείσουν τους ομολόγους τους στη Ε.Ε.

⁸⁸ Αρμακόλας & Ντόκος (2010), σελ. 183-184.

⁸⁹ Αρμακόλας & Ντόκος (2010), σελ. 193.

⁹⁰ Αρμακόλας & Ντόκος (2010), σελ. 185-186.

⁹¹ Αρμακόλας & Ντόκος (2010), σελ. 187.

⁹² Svetlozar (2009), σελ. 376.

⁹³ Svetlozar (2009), σελ. 383.

και των κοινωνιών τους, ότι ήταν πράγματι πρόθυμοι να μετατρέψουν τα πολιτικά και διοικητικά τους συστήματα ώστε να ανταποκρίνονται πλήρως στις απαιτήσεις της Ε.Ε. για την προσχώρηση.⁹⁴ Μετά την προσχώρηση η πολιτική κρίση στη Βουλγαρία και στη Ρουμανία προσέφερε αφθονία επιχειρημάτων στους δεδομένους αντιπάλους της διεύρυνσης της Ε.Ε., αποδεικνύοντας ότι έπρεπε να επιβληθεί μια αυστηρότερη και με πιο ολοκληρωμένους όρους για τα μελλοντικά κράτη μέλη όχι μόνο, τόσο πριν αλλά τόσο και μετά την ένταξή τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση.⁹⁵

2.2.2 Πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Ρουμανία

Ως διεύρυνση στη νέα περίοδο της Ε.Ε. ορίζεται η απόφαση της Ε.Ε. να ανοίξει τους κόλπους της σε νέα μέλη με υφιστάμενο «Το δίλλημα μεταξύ διεύρυνσης στην Ευρωπαϊκή Ένωση και το μέλλον του Ευρώ».⁹⁶ Η επιφυλακτικότητα που έδειχνε η Ε.Ε. ήταν συνυφασμένη με την δυναμική της ευρώ-διεύρυνσης εκείνης της εποχής που συνηγόρησε και η έλλειψη βούλησης των ρουμάνικων ελίτ να επιταχύνουν άμεσα τις μεταρρυθμίσεις που απαιτούσε η επιτυχής ολοκλήρωση της διαδικασίας της μετάβασης.⁹⁷

Με στόχο τη σταθερότητα και την ενσωμάτωση των χωρών της περιοχής στην ευρώ-ατλαντική συνεργασία η Γερμανία, ως προεδρεύουσα χώρα της Ε.Ε. εκείνης της περιόδου, κατέθεσε τις προτάσεις της για ένα Σύμφωνο Σταθερότητας για τη Νοτιοανατολική Ευρώπη. Στο γερμανικό σχέδιο αναγνωριζόταν τόσο η σημασία της σταθερότητας της περιοχής των Βαλκανίων όσο και η σταθερότητα και η ασφάλεια ολόκληρης της Ευρώπης, ενώ υπήρχαν ως στόχοι η αποφυγή συγκρούσεων, η δημιουργία προϋποθέσεων για την οικοδόμηση και την εδραίωση της δημοκρατίας, της οικονομίας της αγοράς, τη συνεργασία καθώς και την ένταξη των βαλκανικών χωρών στο Ν.Α.Τ.Ο. και την Ε.Ε. Η υιοθέτηση του Συμφώνου Σταθερότητας (Σ.Σ.) έγινε στη Διεθνή Διάσκεψη της Κολωνίας (10 Ιουνίου 1999) με τη συμμετοχή όλων των ενδιαφερομένων κρατών και οργανισμών. Βασική επιδίωξη του Συμφώνου, ήταν η σύναψη και η συνεπής εφαρμογή των διμερών και πολυμερών συμβάσεων καθώς και των ενδοκρατικών συμφωνιών, με τις οποίες θα υπερπηδηθούν τα δομικά πολιτικά και οικονομικά ελλείμματα και το συγκρουσιακό δυναμικό της περιοχής. Στο Σύμφωνο Σταθερότητας για τη Νοτιοανατολική Ευρώπη συμμετείχαν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, τα κράτη-μέλη της Ε.Ε. και οι χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης: Αλβανία, Βοσνία-Ερζεγοβίνη, Βουλγαρία, Κροατία, Δημοκρατία της Τσεχίας, Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, Ουγγαρία, Πολωνία, Ρουμανία,

⁹⁴ Svetlozar (2009), σελ. 377.

⁹⁵ Svetlozar (2009), σελ. 391.

⁹⁶ Μαλκίδης (2001-2002), σελ. 260.

⁹⁷ Αρμακόλας & Ντόκος (2010), σελ. 175.

Σλοβακία, Σλοβενία, Δημοκρατία της Γιουγκοσλαβίας, Τουρκία και Μολδαβία. Επίσης συμμετέχουν οι χώρες του G-8 που δεν ανήκουν στην Ε.Ε. (Η.Π.Α., Καναδάς, Ιαπωνία και Ρωσία) καθώς και η Νορβηγία και η Ελβετία. Στο Σύμφωνο Σταθερότητας μετείχαν επίσης διεθνείς οργανισμοί (Ο.Η.Ε., Ο.Ο.Σ.Α., Ν.Α.Τ.Ο., Ο.Α.Σ.Ε., η Υπηρεσία του Ο.Η.Ε., για τους πρόσφυγες UNHCR), διεθνή χρηματοδοτικά ιδρύματα (Παγκόσμια Τράπεζα, Δ.Ν.Τ., Ε.Τ.Α.Α., κ.ά.) καθώς και περιφερειακές πρωτοβουλίες. Η δομή του Συμφώνου Σταθερότητας περιελάμβανε τρία «Τραπέζια Εργασίας» που αφορούσαν τα εξής θέματα:

- α) Εκδημοκρατισμός - Ανθρώπινα Δικαιώματα - επιστροφή προσφύγων,
- β) Οικονομική Ανασυγκρότηση, Συνεργασία και Ανάπτυξη,
- γ) Θέματα Ασφάλειας (Ασφάλεια και Άμυνα - Δικαιοσύνη και Εσωτερικές Υποθέσεις).⁹⁸

Η Ε.Ε. η οποία ήδη ρύθμιζε τις σχέσεις της με όλες τις αναπτυσσόμενες χώρες, αντέδρασε θετικά στον προσανατολισμό των χωρών της Κ.Α.Ε. συνάπτοντας συμφωνίες εμπορικής και οικονομικής συνεργασίας, συμφωνίες οι οποίες αντικαταστάθηκαν στην περίπτωση των χωρών της Κ.Α.Ε., από τις Συμφωνίες Σύνδεσης (Ευρωπαϊκές Συμφωνίες). Οι Συμφωνίες Σύνδεσης, προϋπόθεταν την τήρηση μιας σειράς πολιτικών και οικονομικών όρων.⁹⁹

Κύριοι στόχοι των συμφωνιών αυτών ήταν:

- η στήριξη της διαδικασίας μετασχηματισμού,
- η ενίσχυση της οικονομικής ανάπτυξης,
- η προώθηση της αρμονικής ανάπτυξης του εμπορίου, η περιφερειακή και ταμειακή διαφοροποίηση του,
- η περιφερική συνεργασία,
- η εγκαθίδρυση του νέου τύπου σχέσεων εμπορικής και οικονομικής συνεργασίας.¹⁰⁰

Στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Ελσίνκι το 1999 αποφασίστηκε να εγκαταλειφθεί η προσέγγιση της διεύρυνσης «κατά κύματα ένταξης», που είχε υιοθετηθεί στο Λουξεμβούργο, για να προβεί για πολιτικούς λόγους (μετά την αστάθεια που προξένησε ο πόλεμος στη Γιουγκοσλαβία) σε μια επιτάχυνση της ένταξης και των λιγότερο έτοιμων χωρών. Πιο συγκεκριμένα αποφασίστηκε να ξεκινήσουν οι επίσημες διαπραγματεύσεις το Φεβρουάριο του 2000 με Βουλγαρία, Λετονία, Λιθουανία, Μάλτα, Ρουμανία και Σλοβακία.¹⁰¹ Τον Δεκέμβριο του 2006 για την

⁹⁸ Μαλκίδης (2001-2002), σελ. 279 -280.

⁹⁹ Μαλκίδης (2001-2002), σελ. 261.

¹⁰⁰ Μαλκίδης (2001-2002), σελ. 262.

¹⁰¹ Μαλκίδης (2001-2002), σελ. 266.

αξιολόγηση της προόδου σε όλους τους τομείς, η Επιτροπή θέσπισε ωροδείκτες διαφορετικούς για κάθε χώρα, ενώ με αφετηρία την 31η Μαρτίου 2007 τόσο η Βουλγαρία όσο και η Ρουμανία, βάση του υπό μελέτη μηχανισμού, υποχρεούνταν να υποβάλλουν τακτικές εκθέσεις προόδου σε σχέση με τους ειδικούς στόχους αναφοράς. Η Επιτροπή με τη σειρά της υπέβαλε εκθέσεις (monitoring reports) ανά εξάμηνο στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο σχετικά με την επιτευχθείσα πρόοδο σε αμφότερες τις χώρες.¹⁰²

Την παραμονή της προσχώρησης της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η προσπάθεια της Επιτροπής δεν ήταν εξαιρετικά επιτυχής στο να καταφέρει να πιέσει τις κυβερνήσεις των δύο χωρών για την ορθή αντιμετώπιση των ανεπίλυτων προβλημάτων τους. Λόγω του περίπλοκου πολιτικού πλαισίου μετά τα δημοψηφίσματα στη Γαλλία και την Ολλανδία και την ολοένα και πιο αρνητική στάση της Δύσης στο ευρωπαϊκό κοινό απέναντι στις μελλοντικές διευρύνσεις, οι ηγέτες της Ε.Ε. έσπευσαν να ολοκληρώσουν τη πέμπτη διεύρυνση με τη συμπερίληψη της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας που ήταν σε μεγάλο βαθμό απροετοίμαστες. Η Τοπική κοινωνία των πολιτών και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης δεν είδαν με καλό μάτι τις διορθωτικές αλλαγές που οι κυβερνήσεις της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας, πραγματοποιούσαν. Ενώ συνέβαινε ακριβώς το αντίθετο, όταν συχνά συνωμοτούσαν με τις άρχουσες ελίτ, προκειμένου να πάρουν πρόσθετα κεφάλαια ώστε να παρουσιαστεί η κατάσταση και των δύο χωρών ως πιο θετική από ό, τι ήταν πράγματι. Παρά τις πολλές διερευνητικές αποστολές και εκθέσεις που είχαν εκδοθεί από διάφορα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα, όπως η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, κατά τη διάρκεια του 2005 και του 2006, η διοίκηση τόσο της Βουλγαρίας και τη Ρουμανίας κατάφερε να άρει «από το γάντζο» τις κυρώσεις που επιβάλλονταν για ανεκπλήρωτες υποχρεώσεις, παρόλο που η δυνατότητα ενεργοποίησης της εφαρμογής των ρητρών διασφάλισης θα ήταν ακόμα ζωντανή μέχρι το τέλος του 2009, όπου αν ενεργοποιούταν, φαινόταν να είναι μεγάλη ντροπή για τα συντροφικά μέλη της Ένωσης και πολύ πιο δύσκολο για τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα. Αυτό που μένει να δούμε, όμως, είναι αν τα πρόσφατα σημαντικά πολιτικά και διοικητικά σκάνδαλα στη Βουλγαρία που είχαν σαν αποτέλεσμα το πάγωμα όλων των προενταξιακών κονδυλίων από την Επιτροπή και την παραίτηση του Υπουργού Εσωτερικών, αν θα οδηγούσαν σε κάποιου είδους πιο σοβαρές κυρώσεις από την Ε.Ε.¹⁰³

Στα τέλη του 2010 το θέμα της εισόδου της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας στην Σένγκεν (ελεύθερη περιοχή κίνησης) ήταν ο κεντρικός στόχος. Τα δημοσιεύματα ανέφεραν ότι η Ρουμανία σκεφτόταν πως θα έπρεπε να δημιουργήσει μια υπηρεσία, τον «ANI» για να εισαχθεί στη Schengen. Επίσημως, η Επιτροπή έχει επανειλημμένα δηλώσει ότι δεν υπάρχει σύνδεση μεταξύ των τεχνικών προδιαγραφών για την είσοδο του Σένγκεν και τα κριτήρια CVM. Ωστόσο, τον Δεκέμβριο του 2010 η Γαλλία

¹⁰² Ινστιτούτο Έρευνας και Κατάρτισης Ευρωπαϊκών Θεμάτων (2013), σελ. 23-24.

¹⁰³ Svetlozar (2009), σελ. 390.

και η Γερμανία δημοσίως συνέδεσαν αυτά τα δύο, δηλώνοντας σε κοινή επιστολή ότι η είσοδος του Σένγκεν θα πρέπει να αναβληθεί μέχρι «τα δύο κράτη μέλη να ξεκινήσουν σαφή και αντικειμενική λύση, βιώσιμη και μη αναστρέψιμη με θετικές εξελίξεις στην καταπολέμηση της διαφθοράς και του οργανωμένου εγκλήματος και τη μεταρρύθμιση του δικαστικού συστήματος».¹⁰⁴ Το 2010 και το 2011, η αυξανόμενη πίεση από την Επιτροπή και η απειλή της καθυστέρησης εισόδου στην ζώνη του Σένγκεν αναζωπύρωσε τις μεταρρυθμίσεις στη Ρουμανία.¹⁰⁵

2.3 Οικονομική πολιτική και προγράμματα για την ενίσχυση της Ρουμανίας

Η Ε.Ε. είναι ένας οργανισμός με εμπειρία στην οικονομική σταθερότητα, στην ελεύθερη αγορά, και στην ανάπτυξη υποδομής, εμπειρία που είναι πολύτιμη για τα νέα Βαλκάνια. Η Ε.Ε. διέθετε ότι απαιτούνταν για να βοηθήσει της Βαλκανικές χώρες να κάνουν το οικονομικό τους ξεκίνημα και έπρεπε να θέσει στην δική της ευθύνη την ανασυγκρότηση των Βαλκανίων εάν επιθυμεί μια περισσότερο αποτελεσματική πολιτική για την Ευρώπη. Η Ε.Ε. αποτελεί σήμερα έναν πόλο όπου κυριαρχεί ένα πλέγμα αρχών και αξιών για τη δημοκρατία, τα ανθρώπινα δικαιώματα, την κοινωνική συνοχή, την πολιτική και την κοινωνική αλληλεγγύη, τον πολιτισμό, την ανοχή της διαφοράς, την ελευθερία της σκέψης, την άρνηση του αυταρχικού πνεύματος.¹⁰⁶ Με δεδομένο ότι οι χώρες της Κ.Α.Ε., δεν ήταν μέλη των οργανισμών της διεθνούς εμπορικής και οικονομικής τάξης [Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου – Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης] οι νέες οικονομικές σχέσεις τους με την Ε.Ε. θα έπρεπε να στηριχθούν σε διμερείς συμφωνίες.¹⁰⁷

Μετά από αρκετές προηγούμενες αποτυχημένες προσπάθειες μεταρρύθμισης της ρουμανικής οικονομίας, η νέα κυβέρνηση που εκλέχτηκε τον Νοέμβριο του 1996 έθεσε σε εφαρμογή ένα ριζοσπαστικό πρόγραμμα μακροοικονομικής σταθεροποίησης και διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων. Η πολιτική αυτή υλοποιήθηκε σε μια εποχή της φθίνουσας ανάπτυξης (7,1% το 1995, 4,1% το 1996), την επιτάχυνση του πληθωρισμού (56,9% το 1996) και την επιδείνωση του προϋπολογισμού και των εμπορικών ελλειμμάτων. Η Ρουμανία είχε 22,6 εκατομμύρια πληθυσμό και το κατά κεφαλήν ΑΕΠ είναι 24% του μέσου όρου της Ε.Ε.¹⁰⁸ Το 1999 η Ρουμανία και η Βουλγαρία πληρούσαν τα κριτήρια της Κοπεγχάγης αλλά στις οικονομικές επιδόσεις οι δυο χώρες ήταν μειονεκτικότερες σε σχέση με τις άλλες χώρες τις Κ.Α.Ε. (χαμηλό Α.Ε.Π. έλλειμμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, επίπεδο εισροών κεφαλαίων

¹⁰⁴ Spendzharova & Vachudova (2012), σελ. 17.

¹⁰⁵ Spendzharova & Vachudova (2012), σελ. 4.

¹⁰⁶ Μαλκίδης (2001-2002), σελ. 259.

¹⁰⁷ Μαλκίδης (2001-2002), σελ. 261.

¹⁰⁸ European Commission 2000, σελ. 111.

ξένων επενδύσεων). Ενώ παράλληλα το 1999 υπήρχε αύξηση των εμπορικών σχέσεων με την Ε.Ε.¹⁰⁹

Το πρόγραμμα Phare προσέφερε οικονομική στήριξη στις προσπάθειες για ανάκαμψη των οικονομιών των χωρών της Κ.Α.Ε. Η βοήθεια στα Βαλκάνια δεν κατευθύνθηκε πάντοτε στις χώρες με τις μεγαλύτερες ανάγκες. Αντίθετα οι χώρες των Ανατολικών Βαλκανίων που αναμφίβολα είχαν και υψηλότερο εισόδημα και λιγότερα προβλήματα από τα Δυτικά Βαλκάνια δέχθηκαν σημαντικούς πόρους από την Ε.Ε. ακριβώς επειδή βρίσκονταν πλησιέστερα στην πλήρη ένταξη (κυρίως μέσω του Προγράμματος Phare). Στο διάστημα 1991-1999, η κατά κεφαλή βοήθεια της Ε.Ε. (Ε.Κ. και κράτη- μέλη) στις χώρες των Βαλκανίων διαφοροποιούνταν σημαντικά. Για παράδειγμα, η Βουλγαρία και η Ρουμανία έλαβαν πάνω από τη μισό της ευρωπαϊκής βοήθειας (9.003 σε σύνολο 16.957 εκατομμυρίων ευρώ).¹¹⁰ Πλέον το μεγαλύτερο παγκοσμίως πρόγραμμα βοήθειας ενθαρρύνει τη μεταφορά τεχνογνωσίας, τη δημιουργία υποδομών και την ανάπτυξη των επενδύσεων. Το πρόγραμμα Phare τέθηκε σε εφαρμογή το 1989 μετά την κατάρρευση των καθεστώτων στις χώρες της Κ.Α.Ε., με στόχο να τις βοηθήσει στην ανοικοδόμηση των οικονομιών τους. Αρχικώς κάλυπτε την Πολωνία και την Ουγγαρία. Όμως επεκτάθηκε μετά από αποφάσεις του Συμβουλίου του Έσπεν (1994) και έτσι το Phare κατέστησε μέσο της προ ενταξιακής πολιτικής της Ε.Ε. η οποία είχε ως στόχο την ένταξη των δέκα χωρών της Κ.Α.Ε. στην Ε.Ε. όπου ανήκουν η Βουλγαρία και η Ρουμανία.¹¹¹ Μέσω του προγράμματος Phare, η Βουλγαρία εντάχθηκε το 1990 και η Ρουμανία το 1991.¹¹²

Πίνακας 2¹¹³

Χρηματοδοτική βοήθεια της Ε.Ε. προς τις υποψήφιες χώρες της Κεντρικής Ευρώπης και της Βαλκανικής χερσονήσου. Περίοδος 2000-2006

Κατηγορία	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Phare	1,5	1,5	1,5	1,5	13	13	13
Sapard	0,5	0,5	0,5	03	0,5	0,5	03
1SPA	1	1	1	1	1	1	1
«Μετά-ενταξιακή»			6	8	11	13	15
Σύνολο δαπανών της Ε.Ε. για τη διεύρυνση	3	3	9	11	14	16	18

Στο Συμβούλιο της Κοπεγχάγης στις αρχές του 2002 υιοθετήθηκε ένας «οδικός χάρτης διαπραγματεύσεων» με αναπροσαρμοσμένα χρονοδιαγράμματα για τη Βουλγαρία και τη Ρουμανία όπου αποφασίστηκε αύξηση της οικονομικής βοήθειας της τάξης των 4 δις, για την τριετία 2004-2006. Ειδικότερα, η Ρουμανία με 860 εκατ. ευρώ το 2004, με 930 εκατ. το 2005 και με 1 δις ευρώ το 2006, ενώ η Βουλγαρία με 370 εκατ. ευρώ, 400 εκατ. και 430 εκατ. Η χρηματοδοτική βοήθεια η οποία έδειχνε

¹⁰⁹ Μαλκίδης (2001-2002), σελ. 276.

¹¹⁰ Τζιφάκης - Χουλιάρας (2007), σελ. 29-30.

¹¹¹ Μαλκίδης (2001-2002), σελ. 262-263.

¹¹² Μαλκίδης (2001-2002), σελ. 265.

¹¹³ Μαλκίδης (2001-2002), σελ. 9.

μεν μια διάθεση βοήθειας αλλά και πόσο μακριά από την ένταξη μπορούσε να βρίσκονταν συγκριτικά.¹¹⁴

Η Ιαπωνία χορήγησε σημαντική βοήθεια στα Ανατολικά Βαλκάνια (Βουλγαρία και Ρουμανία). Ωστόσο, η βοήθεια αυτή ήταν με τη μορφή χαμηλότοκων δανείων. Το ύψος των δανείων αυτών στη Βουλγαρία και τη Ρουμανία ήταν πολύ μεγαλύτερο από τις αντίστοιχες δωρεές. Η ιαπωνική βοήθεια στη Ρουμανία αφορούσε έργα που διευκόλυναν τη δράση των ιαπωνικών επιχειρήσεων (οι επενδύσεις των οποίων στη Ρουμανία ξεπερνούσαν το 2004 τα 200 εκατομμύρια δολάρια). Η Ιαπωνία χορήγησε τρία χαμηλότοκα δάνεια στη Ρουμανία: ένα για τη βελτίωση του λιμανιού της Κωσταντζας, ένα για την ανακατασκευή της σιδηροδρομικής γραμμής Κωσταντζας-Βουκουρεστίου και ένα για τη βελτίωση ορισμένων οδικών αρτηριών. Ήταν μάλιστα χαρακτηριστικό ότι ένα μεγάλο μέρος αυτών των έργων υλοποιήθηκε από Ιάπωνες κατασκευαστές. Επίσης, οικονομικά ήταν τα κίνητρα των ιαπωνικών δανείων στη Βουλγαρία. Εκεί η Ιαπωνία προσέφερε ένα δάνειο για την επέκταση και τον εκσυγχρονισμό του λιμανιού του Μπουργκάς, έργο το οποίο ανέλαβε μια ιαπωνική εταιρεία (Pente Ocean / Mitsubishi JV).¹¹⁵

Οι Υπουργοί του Συμβουλίου της Ευρώπης το σημείωσαν στην έκθεσή τους το 2004, ότι η οικονομική απόσταση μεταξύ της Ε.Ε. και της Βουλγαρίας καθώς της Ρουμανίας είναι σημαντική. Το βιοτικό επίπεδο, όπως μετριέται από το κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε όρους ισοδυναμίας αγοραστικής δύναμης, ήταν κάτω του ενός τρίτου του επιπέδου της παλαιών 15 μελών της Ε.Ε. και περίπου στο ήμισυ του μέσου επιπέδου των νέων κρατών μελών. Η σύγκλιση με την υπόλοιπη Ευρώπη ως προς το εισοδηματικό επίπεδο και την παραγωγικότητα συνιστούσε επομένως μακροπρόθεσμη πρόκληση, μολονότι οι επιδόσεις μεγέθυνσης σε αυτές τις τρεις χώρες ήταν κατά τα τελευταία χρόνια ισχυρές. Το 2003 η πραγματική αύξηση του ΑΕΠ έφθασε το 4.3% του ΑΕΠ στη Βουλγαρία, το 4.9% στη Ρουμανία.¹¹⁶

Σε αντίθεση με τη Βουλγαρία, ο μέσος μισθός στη Ρουμανία αυξήθηκε σημαντικά αρκετές φορές μέσα σε διάρκεια των τριών ετών (περίπου 25% και άνω). Ωστόσο, το εθνικό νόμισμα, το Λέου, υποτιμήθηκε κατά 22,4% έναντι του ευρώ κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2007 και ακόμη περισσότερο κατά το πρώτο εξάμηνο του 2008.¹¹⁷ Οι Ετήσιες καθαρές εισροές 1% ή 2% του Α.Ε.Π. των χωρών αυτών απαξιώθηκαν από πτώσεις του Α.Ε.Π., ενώ εκτιμάται ότι για την επίτευξη του 75% του μέσου κοινοτικού Α.Ε.Π., μέχρι το 2015 θα έπρεπε η βουλγαρική οικονομία να αυξηθεί κατά 10,1% ετησίως, η δε ρουμανική κατά 9,2%, υπό τις παραπάνω συνθήκες ποσοστά εξωπραγματικά. Εάν το Α.Ε.Π. της Ε.Ε. αυξανόταν ετησίως κατά μέσο όρο 2,5%, οι δε βαλκανικές χώρες κατά 3,5%, θα χρειαζούταν περισσότερο από 100 έτη για να καλύψουν εισοδηματική διαφορά.¹¹⁸ Στη Ρουμανία ο ρυθμός μεγέθυνσης του ΑΕΠ

¹¹⁴ Μαλκίδης (2001-2002), σελ. 268-269.

¹¹⁵ Τζιφάκης - Χουλιάρης (2007), σελ. 104-105.

¹¹⁶ Συμβούλιο Ευρωπαϊκής Ένωσης (2004), σελ. 21.

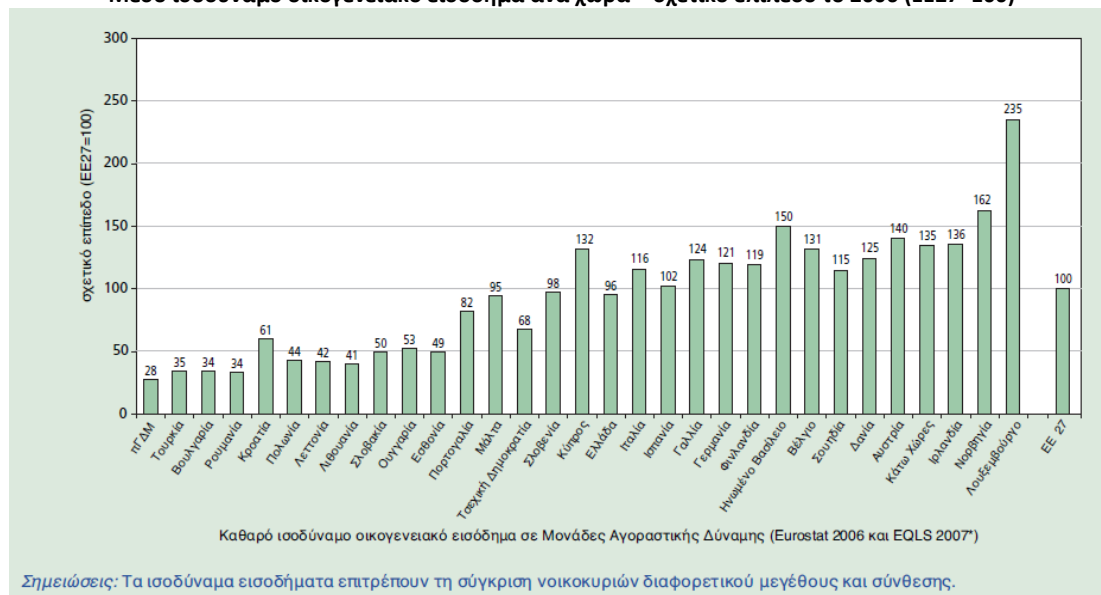
¹¹⁷ Svetlozar (2009), σελ. 382.

¹¹⁸ Μαλκίδης (2001-2002), σελ. 277.

ήταν το 2007 6,3% και το 2008 7,1%.¹¹⁹ Η Βουλγαρία και η Ρουμανία είχαν οικογενειακό εισόδημα σχεδόν τόσο χαμηλό όσο εκείνο μιας υποψήφιας χώρας, της ΠΓΔΜ.¹²⁰

¹²¹Διάγραμμα 5
Μέσο ισοδύναμο οικογενειακό εισόδημα ανά χώρα – σχετικό επίπεδο το 2006 (ΕΕ27=100)

Για παράδειγμα, στην Τουρκία, την Π.Γ.Δ.Μ. και τη Βουλγαρία, οι ευπορότεροι πολίτες στερήθηκαν περισσότερο από τους φτωχότερους πολίτες στις Κάτω Χώρες, τη Σουηδία και το Λουξεμβούργο. Οι διαφορές όσον αφορά τις στερήσεις στο εσωτερικό των χωρών ποικίλλουν σημαντικά: στη Ρουμανία, οι φτωχότεροι πολίτες στερήθηκαν κατά μέσο όρο τέσσερα από τα βασικά είδη, ενώ οι ευπορότεροι στερήθηκαν μόνον ένα. Περίπου το 27% των νοικοκυριών στη Ρουμανία και το 25% των νοικοκυριών στη Λιθουανία έλαβαν χρηματική βοήθεια ή βοήθεια σε τρόφιμα από άτομα εκτός του νοικοκυριού, έναντι 9% των νοικοκυριών στην Ε.Ε.¹²²

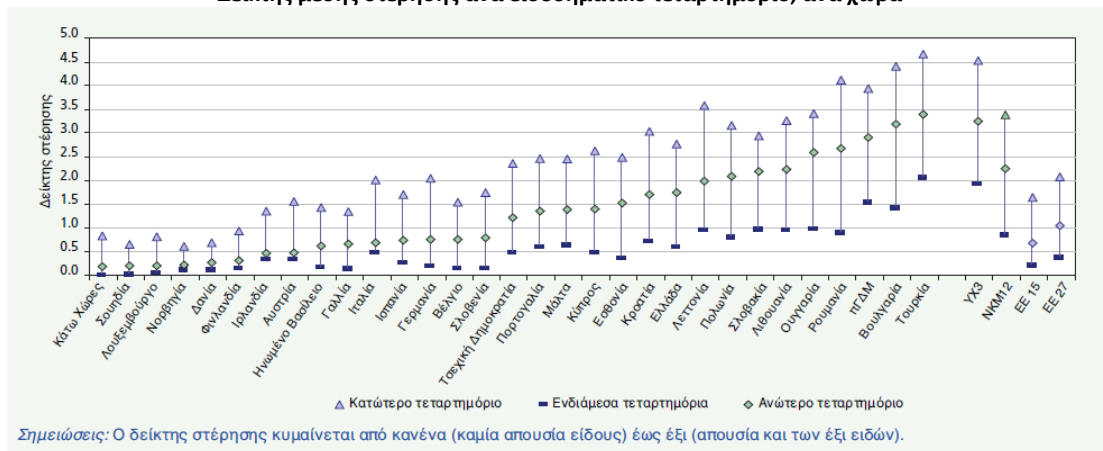
Σε όλες τις χώρες, οι φτωχότεροι άνθρωποι ανέφεραν προβλήματα υγείας πιο συχνά: Κατά μέσο όρο, 14% αυτών που ανήκαν στο κατώτερο εισοδηματικό τεταρτημόριο ανέφεραν προβλήματα υγείας, έναντι 4% αυτών που ανήκουν στο ανώτερο τεταρτημόριο. Ωστόσο, σε ορισμένες χώρες – Βουλγαρία, Κροατία, Ουγγαρία, Λετονία και Πορτογαλία – το 30% ή μεγαλύτερο ποσοστό αυτών που ανήκαν στο κατώτερο εισοδηματικό τεταρτημόριο ανέφεραν προβλήματα υγείας. Όσον αφορά στα προβλήματα υγείας και αναπηρίας, οι κοινωνικές ανισότητες ήταν έντονες και διάχυτες.¹²³

Τα πρότυπα ιδιόκτητης κατοικίας διέφεραν σημαντικά εντός της Ευρωπαϊκής επικράτειας. Στα 12 Ν.Κ.Μ., περίπου τα τρία τέταρτα των κατοίκων ήταν ιδιοκτήτες

¹¹⁹ Αρμακόλας & Ντόκος (2010), σελ. 194.
¹²⁰ Ευρωπαϊκό Ίδρυμα για τη Βελτίωση των Συνθήκων Διαβίωσης και Εργασίας (2007), σελ. 3.
¹²¹ Ευρωπαϊκό Ίδρυμα για τη Βελτίωση των Συνθήκων Διαβίωσης και Εργασίας (2007), σελ. 3.
¹²² Ευρωπαϊκό Ίδρυμα για τη Βελτίωση των Συνθήκων Διαβίωσης και Εργασίας (2007), σελ. 4.
¹²³ Ευρωπαϊκό Ίδρυμα για τη Βελτίωση των Συνθήκων Διαβίωσης και Εργασίας (2007), σελ. 6.

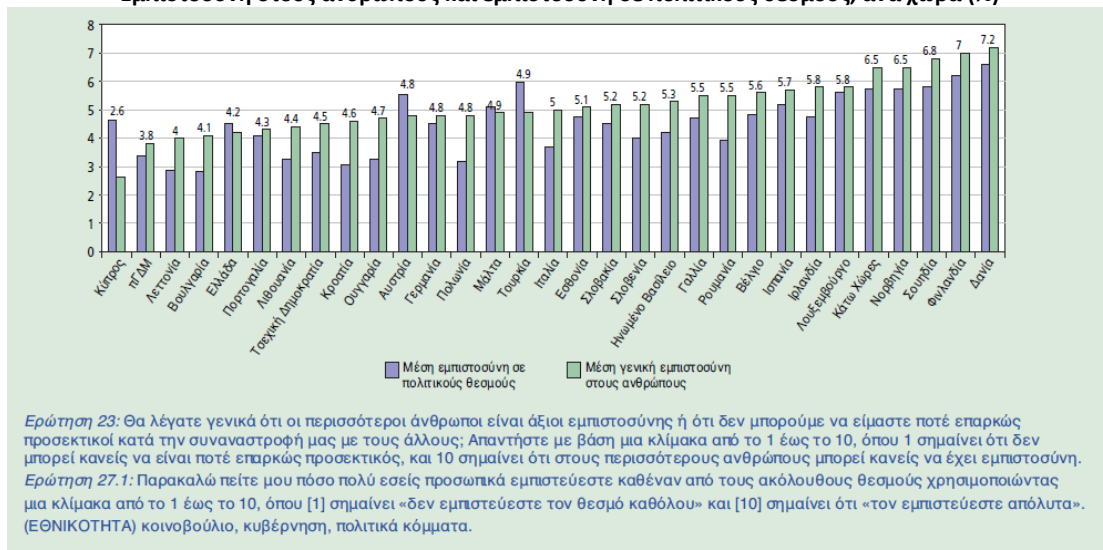
της κατοικίας τους χωρίς στεγαστικό δάνειο (το ποσοστό ανέρχεται σε περισσότερο από 80% στη Ρουμανία, την Βουλγαρία και τη Λιθουανία).¹²⁴

125 Διάγραμμα 6
Δείκτης μέσης στέρησης ανά εισοδηματικό τεταρτημόριο, ανά χώρα

Η ρουμανική οικονομία, επλήγη σοβαρά από την παγκόσμια οικονομική κρίση. Αυτή ήταν η κύρια ανησυχία των πολιτών που επικεντρώθηκαν στην ανεργία, την οικονομία και τον πληθωρισμό.¹²⁶

127 Διάγραμμα 7
Εμπιστοσύνη στους ανθρώπους και εμπιστοσύνη σε πολιτικούς θεσμούς, ανά χώρα (%)

2.4 Απαραίτητες μεταρρυθμίσεις για την ευθυγράμμιση της Ρουμανίας με την Ε.Ε.

¹²⁴ Ευρωπαϊκό Ίδρυμα για τη Βελτίωση των Συνθήκων Διαβίωσης και Εργασίας (2007), σελ. 7.

¹²⁵ Ευρωπαϊκό Ίδρυμα για τη Βελτίωση των Συνθήκων Διαβίωσης και Εργασίας (2007), σελ. 4.

¹²⁶ Spendzharova & Vachudova (2012), σελ. 16.

¹²⁷ Ευρωπαϊκό Ίδρυμα για τη Βελτίωση των Συνθήκων Διαβίωσης και Εργασίας (2007), σελ. 7.

Οι δύο χώρες δεσμεύτηκαν από τις Συμφωνίες να απελευθερώσουν τις εισαγωγές τους από την Ε.Ε. σταδιακά, μέσα σ' ένα διάστημα δέκα ετών. Αυτό ίσχυε κυρίως για τα δασμολογικά εμπόδια, δεδομένου ότι ποσοτικοί και συναλλαγματικοί περιορισμοί καταργήθηκαν με την θέση σε ισχύ των Συμφωνιών. Οι Συμφωνίες Σύνδεσης προέβλεπαν ακόμη τη φιλελευθεροποίηση των κρατικών μονοπωλίων, σχετικά με τις συμβάσεις έργων, τις συμβάσεις προμηθειών και την πρόσβαση στην εσωτερική αγορά των Βαλκανικών χωρών και των αντίστοιχών ξένων παραγόντων. Ακόμα οι συμφωνίες προέβλεπαν το άνοιγμα των αγορών για δημόσιες προμήθειες και συμβάσεις στη βάση των αρχών της μη διάκρισης και της αμοιβαιότητας. Σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου, οι συνδεδεμένες χώρες θα προέβαιναν σε άνοιγμα των αγορών αυτών μετά το τέλος της 10ετούς περιόδου προσαρμογής. Στη βιομηχανική συνεργασία προβλέφθηκε η στήριξη της βιομηχανικής αναδιάρθρωσης, με την ίδρυση νέων επιχειρήσεων και η μεταφορά τεχνολογίας. Επίσης προβλέφθηκε η προώθηση και προστασία των ξένων επενδύσεων για την αποφυγή διπλής φορολογίας, η μεταφορά κεφαλαίων, η διοργάνωση καθώς και η συμμετοχή σε εμπορικές εκθέσεις. Για τον αγροτικό τομέα που ήταν ζωτικής σημασίας για την ανάπτυξη και την απασχόληση τόσο στη Βουλγαρία όσο και στη Ρουμανία, η συνεργασία στόχευε στη στήριξη παραγωγών, στη δημιουργία δικτύων διανομής, στον εκσυγχρονισμό της υποδομής στον αγροτικό χώρο και στη βελτίωση της παραγωγικότητας και της υγείας. Για την αναβάθμιση των τραπεζών, των ασφαλειών, και γενικώς των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών προτεραιότητα δόθηκε στη βελτίωση των λογιστικών και ελεγκτικών συστημάτων, στην αναδιάρθρωση καθώς και στην εναρμόνιση των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Η νομισματική και συναλλαγματική πολιτική των δυο χωρών όφειλε να προσεγγίσει την κοινοτική και για το σκοπό αυτό προβλέφθηκε η χορήγηση τεχνικής βοήθειας με προγράμματα συνεργασίας (E.T.E., Phare, O.O.Σ.A., G25), για την εισαγωγή και διατήρηση μετατρεψιμότητας, για την σταθεροποίηση της οικονομίας και για την αντιμετώπιση προβλημάτων των ισοζυγίων πληρωμών.¹²⁸

Η Ρουμανία αντιμετώπισε σοβαρές δυσκολίες μεσοπρόθεσμα, όπως ήταν οι ανταγωνιστικές πιέσεις και οι δυνάμεις της αγοράς εντός της Ένωσης. Σημείωσε μια πρόοδο πρόσφατα για τη βελτίωση της ανταγωνιστικής ικανότητας της οικονομίας της, κυρίως με την αντιμετώπιση σημαντικών στρεβλώσεων, όπως η χαμηλή τιμή της ενέργειας, μέσω της επιτάχυνσης των ιδιωτικοποιήσεων, και άρχισε να ρευστοποιεί μεγάλες ζημιολύγες κρατικές επιχειρήσεις. Ωστόσο, ένα μεγάλο μέρος της βιομηχανίας της Ρουμανίας ήταν ξεπερασμένο και η γεωργία έχριζε εκσυγχρονισμού.¹²⁹

---

¹²⁸ Μαλκίδης (2001-2002), σελ. 275-276.

¹²⁹ European Commission 2000, σελ. 111.

Η Ρουμανία αποφάσισε να υιοθετήσει ένα νέο σύστημα πολιτικής εκπροσώπησης, συμπεριλαμβανομένης της εισαγωγής υποχρεωτικής ψήφου, μειώνοντας την ηλικία δικαιώματος ψήφου από τα 18 σε 16 έτη, και τη μετατροπή του συστήματος σε ένα πιο πλειοψηφικό.¹³⁰ Η μεταρρύθμιση του στρατού υπήρξε άλλο ένα σημαντικό αλλά αρκετά ακριβό αντικείμενο στον κρατικό προϋπολογισμό, μετά την ένταξη της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας στο NATO στις 2 Απριλίου 2004.¹³¹

Παρακάτω αναφέρονται αρκετές μεταρρυθμίσεις που έπρεπε να γίνουν στη Ρουμανία και για αυτές υπάρχουν πολλές αναφορές από την Ε.Ε. που τις αναλύουν και έπρεπε άμεσα να υλοποιηθούν σε διάφορους τομείς. Ταυτόχρονα περιγράφονται από την Ε.Ε. και μεταρρυθμίσεις που έχουν γίνει τα πρώτα βήματα και χρειάζεται περαιτέρω ενέργειες για να ολοκληρωθούν.

- Χρειαζόταν να βελτιωθεί η λειτουργία του δικαστικού συστήματος και της προστασίας των ατομικών δικαιωμάτων κατά της αστυνομίας και των μυστικών υπηρεσιών.
- Οι μεταρρυθμίσεις που ελήφθησαν αναλαμβάνονται για την προστασία των παιδιών σε ορφανοτροφεία αποτέλεσε σημαντική πρόοδο.
- Αντίθετα, απαιτούνταν σημαντικές προσπάθειες στους τομείς των τηλεπικοινωνιών και στο οπτικοακουστικό τομέα.
- Η Ρουμανία είχε σημειώσει κάποια πρόοδο όσον αφορά την υιοθέτηση του κεκτημένου στον τομέα των μεταφορών. Θα έπρεπε όμως να αυξήσει τις προσπάθειες της, ιδίως όσον αφορά στις οδικές εμπορευματικές μεταφορές, τις θαλάσσιες και τις σιδηροδρομικές.
- Η Ρουμανία χρειαζόταν ακόμη να καταβάλει σημαντικές προσπάθειες για να φέρει στην απασχόληση και στις κοινωνικές υποθέσεις της, πρότυπα με εκείνα της Ε.Ε. Πρόσδοσ απαιτούνταν ιδιαίτερος σε σχέση με το εργατικό δίκαιο την υγεία και την ασφάλεια.
- Χρειαζόταν ιδιαίτερη προσπάθεια για την αναδιάρθρωση του τομέα των γεωργικών προϊόντων και της βιομηχανίας διατροφής ώστε να θέσει σε εφαρμογή μηχανισμούς για την υγεία και τον έλεγχο της ποιότητας.
- Η Ρουμανία διέθετε στην Τσερναβόντα, έναν πυρηνικό σταθμό παραγωγής ενέργειας που παράγαγε περίπου το 8% της ηλεκτρικής ενέργειας της χώρας. Χτίστηκε σύμφωνα με την δυτική τεχνολογία. Μια λύση θα έπρεπε να βρεθεί και για το πρόβλημα των πυρηνικών αποβλήτων.
- Η Ρουμανία βελτίωσε πρόσφατα τις σχέσεις της με τους γείτονές της, ιδιαίτερα με την Ουγγαρία και την Ουκρανία, και τακτοποίησε τις περισσότερες από τις διαφορές της με τις χώρες αυτές.¹³²

---

¹³⁰ Svetlozar (2009), σελ. 380.

¹³¹ Svetlozar (2009), σελ. 382.

¹³² European Commission 2000, σελ. 111-114.

Οι Υπουργοί του Συμβουλίου στην έκθεση τους το 2000 επεσήμαναν την αξιοσημείωτη πρόοδο των δυο χωρών όσον αφορά τις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις και εξέφρασαν ικανοποίηση για τα πολλά επιτεύγματα καθώς και για τα σχέδια και τις δεσμεύσεις για περαιτέρω μεταρρύθμιση. Οι Υπουργοί θεώρησαν ότι, με βάση τα ήδη θετικά αποτελέσματα, ήταν καίριας σημασίας να διατηρηθούν οι μεταρρυθμιστικές προσπάθειες, να εξασφαλιστεί η αποτελεσματική εφαρμογή και να αποφευχθεί ο κίνδυνος υπαναχώρησης από επιμέρους μεταρρυθμίσεις που είχαν ήδη ολοκληρωθεί.¹³³

Εν κατακλείδι, στο συμβούλιο της Ε.Ε. συμφώνησαν ότι οι υποψήφιες χώρες θα έπρεπε να συνεχίσουν τις μεταρρυθμιστικές τους προσπάθειες με στόχο την επίτευξη των οικονομικών κριτηρίων της Κοπεγχάγης. Στο συμβούλιο του 2000 υπογραμμίστηκε η δέσμευσή τους να συνεχίσουν, με την υποστήριξη της Οικονομικής και Δημοσιονομικής Επιτροπής και της Επιτροπής Οικονομικής Πολιτικής καθώς και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, την παρακολούθηση της προόδου όσον αφορά τις οικονομικές, τις δημοσιονομικές και τις διαρθρωτικές πολιτικές σε όλες τις υποψήφιες χώρες.¹³⁴

2.5 Εθνότητες και μειονότητες στη Ρουμανία

Στη Ρουμανία υπήρχε μια ισχυρή μειονότητα Ούγγρων 1,5 εκατομμυρίου. Η πλειοψηφία των ουγγρικής καταγωγής Ρουμάνων ζούσε στην Τρανσυλβανία, μια περιοχή που εντάχθηκε στο Αυστροουγγρικό κράτος μόλις στο τέλος του Α' Παγκοσμίου Πολέμου.¹³⁵

Οι μειονότητες αντιπροσωπεύουν το 13-15% του πληθυσμού της Ρουμανίας. Οι μεγαλύτερες μειονότητες είναι οι Ούγγροι (7,8%) και οι Ρομά (τσιγγάνοι), που εκτιμάται ότι αποτελούν το 5-7% του πληθυσμού.

Η προστασία των μειονοτήτων στη Ρουμανία είναι εγγυημένη από μια σειρά διεθνών συμφωνιών. Το 1995 η χώρα επικύρωσε την Συμφωνία-πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης για τις Μειονότητες. Ενέκρινε, επίσης, τις αρχές που καθορίζονται στη (μη δεσμευτική) Σύσταση 1201 της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης κατά την υπογραφή μιας διμερούς συνθήκης με την Ουγγαρία τον Σεπτέμβριο του 1996.

Ωστόσο, μια υποσημείωση προστέθηκε στη Συνθήκη κατόπιν αιτήματος της Ρουμανίας η οποία απέκλειε ρητά κάθε αναγνώριση συλλογικών δικαιωμάτων στο πλαίσιο της σύστασης.

¹³³ Συμβούλιο Ευρωπαϊκής Ένωσης (2004), σελ. 22.

¹³⁴ Συμβούλιο Ευρωπαϊκής Ένωσης (2004), σελ. 23.

¹³⁵ Το Βήμα (2012), <http://www.tovima.gr/world/article/>.

Οι Μειονότητες στη Ρουμανία απολαμβάνουν ειδικών δικαιωμάτων εκπροσώπησης στο Κοινοβούλιο. Στη νέα κυβέρνηση, ένας υπουργός από το UDMR (ένα κόμμα που εκπροσωπεί την ουγγρική μειονότητα) είχε τοποθετηθεί στην ηγεσία του Τμήματος για τις μειονότητες. Από το 1993 τα θέματα που αφορούσαν στις μειονότητες τίθενται στο εθνικό συμβούλιο, το οποίο μπορούσε να διερευνήσει όλες τις καταγγελίες. Αντιθέτως, το άρθρο 236 του Ποινικού Κώδικα τιμωρεί κάθε άτομο που τραγουδάει ένα ξένο εθνικό ύμνο ή που μεταφέρει μια ξένη σημαία.

Οι σχέσεις με την ουγγρική μειονότητα βελτιώθηκαν αισθητά μετά την υπογραφή της διμερούς συνθήκης με την Ουγγαρία το Σεπτέμβριο του 1996, στην οποία περιοριζόταν το πεδίο εφαρμογής της διδασκαλίας μιας μειονοτικής γλώσσας και αύξανε το ποσοστό της διδασκαλίας της ρουμανικής. Ως εκ τούτου, οι μειονότητες της Ρουμανίας θα ήταν σε θέση να συνεχίσουν να εκπαιδεύονται στη δική τους γλώσσα. Ένα νέο διάταγμα προστέθηκε, το οποίο εξουσιοδοτούσε τα μέλη των μειονοτήτων που απευθύνονταν στη διοίκηση, να λαμβάνουν έγγραφα για τη γέννηση, τον γάμο καθώς και τα πιστοποιητικά θανάτου στη δική τους γλώσσα, από τις περιοχές όπου αντιπροσωπεύονται πάνω από το 20% του πληθυσμού. Αυτό ίσχυσε το 2000 για προσλήψεις 1624 θέσεων στη Ρουμανία, όπου οι 1379 από αυτές έπρεπε να κατοικούν στην ουγγρική μειονότητα.

Οι Ρομά, οι οποίοι αντιπροσώπευαν ένα σημαντικό ποσοστό του πληθυσμού (1-1,5 εκατομμύρια ευρώ, ανάλογα με τις εκτιμήσεις), ήταν τα θύματα των διακρίσεων σε πολλούς τομείς της καθημερινής ζωής. Ήταν αρκετά συχνές οι επιθέσεις από αστυνομικούς και τα αδικήματα αυτά έμεναν ατιμώρητα. Ήταν σημαντικό το γεγονός ότι η κυβέρνηση για να εντείνει τα μέτρα ενσωμάτωσης τους, ανακοίνωσε ότι θα λάμβανε πλήρως υπόψη τις δυσκολίες που αντιμετώπιζε αυτό το τμήμα του πληθυσμού.¹³⁶ Αν και η Ουγγρική μειονότητα έδειχνε να έχει ενσωματωθεί, αυτό δεν φαινόταν να συμβαίνει ομοίως για τους Ρομά.¹³⁷

Το Ρουμάνικο κράτος αποδέχεται τέσσερις μειονότητες: την ουγγρική, γερμανική, αυτή των Ρομά και την ουκρανική. Ενώ αναγνωρίζει ότι στη χώρα ζουν λίγοι Αρμένιοι, Έλληνες, Βούλγαροι, Κροάτες, Πολωνοί, Ρώσοι, Σέρβοι, Σλοβένοι, Τατάροι και Γκαγκαούζοι (τουρκόφωνοι Μικρασιάτες χριστιανοί ορθόδοξοι ή κατ' άλλους εκχριστιανισμένοι Τούρκοι).¹³⁸

---

¹³⁶ European Commission 2000, σελ. 17-18.

¹³⁷ European Commission 2000, σελ. 111.

¹³⁸ Βασιλάκου, <http://ketivasilakou.blogspot.gr/2014/03/blog-post.html>.

Εικόνα 2
Γκαγκαούζοι

2.6 Διαφθορά και εγκληματικότητα στη Ρουμανία

Δεν είναι σαφές ότι οι επεισοδιακές εκρήξεις για να κλείσει το κενό των εγχώριων θεσμικών αλλαγών, δεν μπορούσαν να ξεπεράσουν τη βαθιά ριζωμένη διαφθορά που υπήρχε στο κράτος. Παράλληλα, οι δύο χώρες είχαν πολύ καλύτερες επιδόσεις από τα επιλέξιμα μέλη των Δυτικών Βαλκανίων στην Ε.Ε., με εξαίρεση την Κροατία.¹³⁹

Το πρόβλημα της διαφθοράς υπήρξε ιδιαίτερα εξέχον θέμα για τις πολιτικές ελίτ των δύο χωρών και αυτό οδήγησε στην παράλυση του υπουργικού συμβουλίου της Ρουμανία με αποτέλεσμα την άνοδο των ισχυρών λαϊκιστών. Στη Βουλγαρία και στη Ρουμανία ήταν εμφανής η αδυναμία τους να αντιμετωπίσουν γρήγορα τις πολιτικές και κοινωνικές προκλήσεις που προέκυψαν μετά την προσχώρηση, καθώς και να ανταποκριθούν επαρκώς στη διαδικασία της Εξευρωπαϊσμού.¹⁴⁰ Οι αντικρουόμενες απόψεις από τους κορυφαίους πολιτικούς σχετικά με το πώς να αντιμετωπίσουν το θέμα της διαφθοράς έφερε το τέλος του κυβερνώντος συνασπισμού στη Ρουμανία το Μάρτιο του 2007 και αυτό στη συνέχεια προκάλεσε μια σημαντική ρήξη μεταξύ του Προέδρου Τραϊάν Μπασέσκου και του Πρωθυπουργού Καλίν Ποπέσκου Ταριτσεάνου.¹⁴¹ Για να τρίψει αλάτι στην πληγή, η Ουγγρική Δημοκρατική Ένωση (UDMR) ο μοναδικός εταίρος του συνασπισμού του Ταριτσεάνου - Εθνικό Φιλελεύθερο Κόμμα (PNL), απείλησε να αποχωρήσει από την κυβέρνηση μειοψηφίας για την απόφαση της Ρουμανίας και να μην αναγνωρίσει την ανεξαρτησία του Κοσσυφοπεδίου, μια πολιτική που είχε σθεναρά επιδιωχθεί και την επανάφερε ο Μπασέσκου.¹⁴² Επιπλέον, πρέπει να αναφερθεί ότι οι πιο κρίσιμες και πιο τρέχουσες

¹³⁹ Spendzharova & Vachudova (2012), σελ. 5.

¹⁴⁰ Svetlozar (2009), σελ. 375.

¹⁴¹ Svetlozar (2009), σελ. 377-378.

¹⁴² Svetlozar (2009), σελ. 379.

πολιτικές προκλήσεις που αντιμετώπισε τόσο η Βουλγαρία όσο και η Ρουμανία ήταν η μετατροπή των αντίστοιχων εκλογικών συστημάτων τους. Και οι δύο χώρες είχαν χρησιμοποιήσει ανάλογη εκπροσώπηση για να εκλέξουν τις εθνικές και τις τοπικές τους συνελεύσεις. Κατά το παρελθόν, είχαν υπάρξει σοβαρές καταγγελίες για εξαγορά ψήφων από ευπαθείς κοινωνικές ομάδες και ιδιαίτερα από τους Ρομά. Επιπλέον, στην περίπτωση της Βουλγαρίας, για τους μη μόνιμους κατοίκους της τουρκικής μειονότητας της Π.Γ.Δ.Μ., που κατείχαν διπλή υπηκοότητα, είχαν σκόπιμα οργανωθεί να έρθουν από διαφορετικά μέρη να ψηφίσουν κατά τις εκλογές. Έτσι υπήρξε νοθεία κατά καιρούς στα αποτελέσματα σε ορισμένες από τις παραμεθόριες περιοχές.¹⁴³

Στον επίσημο δείκτη Αντίληψης της Διαφθοράς της Διεθνούς Διαφάνειας για το 2012, η Ρουμανία το 2012 βρισκόταν στην 66η θέση με 4.4 βαθμούς και το 2008 στην 70η με 3.8, κατατάσσοντας την μεταξύ των Ευρωπαϊκών χωρών με το χαμηλότερο σκορ και αρκετά κάτω από χώρες που βρίσκονταν στη λίστα αναμονής για την ένταξη στην Ε.Ε. Από τα βασικότερα ζητήματα που εντοπίστηκαν και στις δύο χώρες θεωρήθηκε το πρόβλημα της εφαρμογής της νομοθεσίας.¹⁴⁴ Εντούτοις εξακολουθούσαν να υφίστανται σημαντικές ελλείψεις και διαρκή προβλήματα, με τη διαφθορά στον δημόσιο τομέα να παραμένει σημαντική πρόκληση για την ανάπτυξη της χώρας και την περαιτέρω μείωση του χρέους.¹⁴⁵ Η διαδικασία ιδιωτικοποίησης και στις δύο χώρες ήταν σε μεγάλο βαθμό «στημένη», κρατώντας τους ξένους επενδυτές εκτός μέχρι και τις αρχές του 2000.¹⁴⁶ Οι διαδικασίες που ακολουθήθηκαν στη χρηματοδότηση της δημόσιας διοίκησης και τη κατανομή των πόρων, δεν ήταν ιδιαίτερα διαφανείς με αποτέλεσμα οι δημοτικές και τοπικές αρχές να εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τη βούληση των κεντρικών κυβερνήσεων.¹⁴⁷

Κατά την προ-ενταξιακή περίοδο, ακολουθώντας τους όρους της προσχώρησης στην Ένωση, έλαβαν χώρα μεταρρυθμίσεις μεταξύ άλλων για την αύξηση της διοικητικής ικανότητας και θεσπίστηκαν αρχές και υπηρεσίες για την καταπολέμηση της διαφθοράς. Τεράστιο πρόβλημα για τον δημόσιο τομέα παρέμενε και το σύστημα προσλήψεων στη δημόσια διοίκηση ενώ ο αριθμός των δημοσίων υπαλλήλων που καταδικαζόταν για τα αδικήματα που έπραττε ήταν εξαιρετικά μικρός.¹⁴⁸

Στη Ρουμανία ένα μεγάλο τμήμα της βοήθειας της Ε.Ε. πέρασε από τα χέρια τοπικών πολιτικών αρχόντων «οι οποίοι ενδιαφέρονταν περισσότερο για τον προσωπικό τους πλουτισμό παρά για τη βελτίωση των προοπτικών μεταμόρφωσης της χώρας τους». Επίσης ένα μεγάλο μέρος της βοήθειας στα Βαλκάνια κατασπαταλήθηκε σε έργα αμφιβόλου χρησιμότητας, όχι τόσο λόγω διαφθοράς αλλά λόγω κακού προγραμματισμού. Σύμφωνα με μια έκθεση του Ελεγκτικού Συνεδρίου της Ε.Ε.,

¹⁴³ Svetlozar (2009), σελ. 379-380.

¹⁴⁴ Ινστιτούτο Έρευνας και Κατάρτισης Ευρωπαϊκών θεμάτων (2013), σελ. 24.

¹⁴⁵ Ινστιτούτο Έρευνας και Κατάρτισης Ευρωπαϊκών θεμάτων (2013), σελ. 25.

¹⁴⁶ Svetlozar (2009), σελ. 389.

¹⁴⁷ Ινστιτούτο Έρευνας και Κατάρτισης Ευρωπαϊκών θεμάτων (2013), σελ. 25.

¹⁴⁸ Ινστιτούτο Έρευνας και Κατάρτισης Ευρωπαϊκών θεμάτων (2013), σελ. 26.

σχεδόν η μισή προ-ενταξιακή βοήθεια των 1,9 δισεκατομμυρίων Ευρώ που δόθηκε στη Βουλγαρία και τη Ρουμανία μπόρεσε να θεωρηθεί προβληματική. Χαρακτηριστικά παραδείγματα που αναφέρονται στην Έκθεση αφορούσαν σε ένα συνεδριακό κέντρο στη Ρουμανία που παρέμεινε ημιτελές όταν οι τοπικές αρχές ακύρωσαν την άδεια κατασκευής καθώς και για μια γέφυρα στον ποταμό Prut στα σύνορα Ρουμανίας και Μολδαβίας που κόστισε 3,1 εκατομμύρια ευρώ και δεν μπόρεσε να χρησιμοποιηθεί γιατί δεν υπήρχε δρόμος από τη Μολδαβική πλευρά.¹⁴⁹

Λαμβάνοντας υπόψη την αξιολόγηση της Διεθνούς Διαφάνειας, αν και σε γενικές γραμμές, η διαφάνεια του δημοσίου τομέα διασφαλίστηκε με το τότε νομικό πλαίσιο με τον Νόμο 144/2007, συστήθηκε η Εθνική Υπηρεσία Ακεραιότητας [National Integrity Agency (ANI)] προκειμένου να διασφαλιστεί η αμερόληπτη, η υπεύθυνη και διαφανής άσκηση της δημόσιας εξουσίας μέσω της αποδείξεως της ακρίβειας των δεδηλωμένων περιουσιακών στοιχείων των δημοσίων υπαλλήλων, όπου εκεί διαπιστώθηκε ότι ο δημόσιος τομέας πλήττεται περισσότερο από τη διαφθορά.¹⁵⁰

Ο Οργανισμός (ANI), είχε σημαντικές εξουσίες, ώστε να εξαναγκάζει τους δημοσίου υπαλλήλους να αποκαλύπτουν τα περιουσιακά τους στοιχεία καθώς επίσης και να ερευνά άτομα που δεν μπορούσαν να εξηγήσουν επαρκώς από πού προήλθαν οι περιουσίες τους. Συμπληρωματικά, απαιτούσε από τους δημοσίου υπαλλήλους να υποβάλουν δηλώσεις «σύγκρουσης συμφέροντος». Ο μεγαλύτερος αριθμός των περιπτώσεων που διώκονταν ήταν πολιτικοί υψηλού επιπέδου στον εν λόγω οργανισμό (από το PSD). Τον Απρίλιο του 2010 πολλές από τις δραστηριότητες του οργανισμού ANI δηλώθηκαν αντισυνταγματικές από το Συνταγματικό Δικαστήριο. Δημοσιεύματα αποκάλυψαν ότι επτά στους εννέα δικαστές ήταν οι ίδιοι που ερευνήθηκαν από την ANI σχετικά με τα Δικαστήρια. Ο Πρόεδρος Μπασέσκου υποσχέθηκε στις Βρυξέλλες ότι η Ρουμανία θα επιτύχει τον στόχο της «ελέγχοντας το εισόδημα όσων βρίσκονται στην εξουσία και τη διερεύνηση της προέλευσης του πλούτου τους, ακόμη και αν η ANI είχε στην πράξη «εκμηδενιστεί» από το Συνταγματικό Δικαστήριο.¹⁵¹

Από το 2004 ο Πρόεδρος Τραϊάν Μπασέσκου και το κόμμα του, του οποίου η φήμη χτίστηκε του για την καταπολέμηση της διαφθοράς, ασκώντας πίεση για κριτική από την Επιτροπή, έσπρωξε μέσα από μια μεταρρύθμιση το 2010 την πιο σημαντική δράση για την καταπολέμηση της διαφθοράς της Ρουμανίας. Το 2007 η Επιτροπή πλησίασε για να εξετάσει το κατά πόσον γίνεται να ενεργοποιήσει για ένα έτος την αναβολή ένταξης της Ρουμανίας στην Ε.Ε. Έτσι άσκησε σημαντική πίεση το 2005 στη ρουμανική κυβέρνηση Μπασέσκου ώστε να διορίσει και να υποστηρίξει αξιωματούχους της κυβέρνησης σε υψηλό επίπεδο που ήταν πολύ ενεργητικοί στον αγώνα κατά της διαφθοράς.¹⁵² Για παράδειγμα, από τις 109 περιπτώσεις που διώχθηκαν το 2007 για την καταπολέμηση της διαφθοράς στη Ρουμανίας, μόνο 25

¹⁴⁹ Τζιφάκης - Χουλιάρης (2007), σελ. 33.

¹⁵⁰ Ινστιτούτο Έρευνας και Κατάρτισης Ευρωπαϊκών Θεμάτων (2013), σελ. 27.

¹⁵¹ Spendzharova & Vachudova (2012), σελ. 16.

¹⁵² Spendzharova & Vachudova (2012), σελ. 15.

είχαν ως αποτέλεσμα ποινές φυλάκισης, κυρίως για την ελάχιστη περίοδο τριών ετών.¹⁵³

Για την Ευρωπαϊκή Επιτροπή η έκθεση του CVM τον Ιουλίου 2010 ήταν ιδιαίτερα κρίσιμη διότι επέκρινε ιδιαίτερα την καταστροφή του ANI, ενώ δήλωσε ότι η Ρουμανία είχε παραβιάσει τις δεσμεύσεις προσχώρησης της. Η Επιτροπή κάλεσε το Βουκουρέστι για «αποκατάσταση στις εξουσίες της ANI και πρότεινε την αποτελεσματική καταπολέμηση του αδικαιολόγητου πλουτισμού». Η Επιτροπή παρατήρησε επίσης ότι η Ρουμανία δεν διαθέτει «ευρεία πολιτική υποστήριξη υπέρ της διαφάνειας και της αποτελεσματικής προστασίας ενάντια της διαφθοράς και τη σύγκρουση συμφερόντων». Σύντομα μετά, τον Αύγουστο του 2010, τα δύο κτήρια του ρουμανικού κοινοβουλίου ψήφισαν για να αναστήσουν την ANI. Αυτό έγινε ευρέως αντιληπτό, ως αποτέλεσμα της άμεσης πίεσης της Ε.Ε. Το PSD, ωστόσο, μποϊκοτάρισε την ψηφοφορία.

Νέοι κώδικες ποινικής και πολιτικής δικονομίας ψηφίστηκαν το 2010, αν και μια γενική αξιολόγηση της απόδοσης του δικαστικού σώματος εξακολουθούσε να λείπει. Δύο εξοπλισμένες έδρες της Γερουσίας δημιουργήθηκαν για τους εκπροσώπους της κοινωνίας των πολιτών. Τον Ιούνιο του 2011 φάνηκε ότι η Γερουσία και το Συνταγματικό Δικαστήριο προσπαθούσαν να καλύψουν αυτές τις θέσεις με άτομα κοντά στο PSD, όπως για παράδειγμα συνέβη με την σύζυγο του αναπληρωτή του PSD.¹⁵⁴

---

¹⁵³ Spendzharova & Vachudova (2012), σελ. 15-16.

¹⁵⁴ Spendzharova & Vachudova (2012), σελ. 17.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η Βουλγαρία αν και δυσκολεύτηκε περισσότερο, έδειξε να έχει αφομοιώσει εν πολλοίς τους κραδασμούς και τις συνέπειες από την πτώση ενός ολοκλήρου ιδεολογικό - πολιτικού συστήματος. Συνέχισε, εντούτοις, τη δύσκολη προσαρμογή της στις νέες υποχρεώσεις που ίσχυαν για τη χώρα μετά την ένταξη της στους ευρωπαϊκούς οργανισμούς, στις αρχές του αιώνα, σε συνδυασμό με την έλλειψη της απαραίτητης τεχνογνωσίας στην οικονομία και στη δημόσια διοίκηση.¹⁵⁵

Για την Ρουμανία μια από της ιδιαιτερότητες που είχε σαν χώρα ήταν η επιφύλαξη που διατηρούσε στις σχέσεις της με την Ρωσία ενώ επιθυμούσε να αποτινάξει γρήγορα το σοσιαλιστικό της παρελθόν. Αυτή η στάση άνοιγε νέους ορίζοντες στην Ε.Ε. και η ευκαιρία αυτή αξιοποιήθηκε άμεσα από τους Ευρωπαίους, οι οποίοι έβλεπαν με μεγάλο ενδιαφέρον τις ευκαιρίες που δίνονταν στην αγορά της Ρουμανίας και της Βουλγαρίας, τόσο σε οικονομικό όσο και γεωπολιτικό επίπεδο.

Τα τελευταία χρόνια έχουν καταφέρει να γίνονται τεράστιες επενδύσεις και στις δυο χώρες από μεγάλες πολυεθνικές βιομηχανίες. Ωστόσο, υπάρχουν και σχέδια της Ευρωπαϊκής Ένωσης να γίνουν οι δύο χώρες ενεργειακοί κόμβοι ώστε να ελαχιστοποιηθεί η εξάρτηση που έχει η Ένωση από τα Ρωσικά κοιτάσματα. Η οικονομική κρίση και το νομικό καθεστώς στην Ευρώπη για τις επιχειρήσεις και τις εξαγωγές σήμερα έχει βοηθήσει αρκετά και τις δυο χώρες ώστε να απορροφούν αρκετές επιχειρήσεις από γείτονες, ενώ το γεγονός ότι έχουν ένα ιδιαίτερα φθινό εργατικό δυναμικό συγκρίνοντας το με τα Ευρωπαϊκά δεδομένα, είναι ένας ακόμα παράγοντας προσέλκυσης επενδύσεων.

Η Βουλγαρία μετά την ένταξη της στην Ε.Ε., βρισκόταν ουσιαστικά υπό την επίβλεψη των κοινοτικών οργάνων και θεσμών και κάθε εξέλιξη στην εσωτερική της πολιτική έχει άμεσο αντίκτυπο στις Βρυξέλες, γεγονός που δεν έχει εμπεδωθεί ακόμα από το μεγαλύτερο μέρος της κοινωνίας και των πολιτικών σχηματισμών.¹⁵⁶

Οι αποφάσεις που είχαν λάβει οι ηγέτες της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας στο σχετικά σύντομο χρονικό διάστημα, στους τομείς της πολιτικής, της οικονομίας και των κοινωνικών υποθέσεων, καθώς και στη διεθνή σκηνή, έθεσε υπό σοβαρή πίεση τη διοικητική τους ικανότητα, εμποδίζοντάς τους να καλύψουν γρήγορα τη διαφορά με την υπόλοιπη Ε.Ε.¹⁵⁷ Ακόμη οι πολιτικές αιρεσιμότητας που χρησιμοποίησε η Ε.Ε. βοήθησαν αρκετά ώστε να μην κολλήσουν μεταρρυθμίσεις που έπρεπε να γίνουν.

Η Βουλγαρία και η Ρουμανία βρίσκονται σε μια θερμή περιοχή, αυτή των Βαλκανίων με αρκετές χώρες να μην βλέπουν με καλό μάτι την στρατηγική τους θέση και με βαρύ ιστορικό παρελθόν εχθροπραξιών να βαραίνει την ιστορία τους. Με το ενδιαφέρον και άλλων Βαλκανικών χωρών να θέλουν να γίνουν μέλη της Ε.Ε. η Βουλγαρία και η Ρουμανία αποτέλεσαν ένα αξιόλογο παράδειγμα, ότι η Ένωση θέλει και μπορεί να εντάξει χώρες (πρώην κομμουνιστικές) στους κύκλους της. Αυτή όλη η διαδικασία που ακολουθήθηκε από τη Ε.Ε., της έδωσε μεγάλη εξοικείωση στα

¹⁵⁵ Αρμακόλας & Ντόκος (2010), σελ. 143.

¹⁵⁶ Αρμακόλας & Ντόκος (2010), σελ. 152.

¹⁵⁷ Svetlozar (2009), σελ 2-3.

θέματα των Βαλκανικών χωρών ώστε να προσεγγίσουν και άλλες υποψήφιες χώρες με μεγαλύτερη εμπειρία. Ακόμη η Βουλγαρία και η Ρουμανία αποτελούν πρότυπο για τις υπόλοιπες Βαλκανικές χώρες σχετικά με το τι μπορούν να επιτύχουν αλλά και να επιδιώξουν, στην περίπτωση που επιθυμήσουν πραγματικά να αναλάβουν αυτή την ευθύνη του μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι αρχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης μπορούν να βοηθήσουν και τις υπόλοιπες Βαλκανικές χώρες να βγουν από την χρόνια ταλαιπωρία τους και να ευημερεύσουν για το καλό των πολιτών τους και των γειτόνων τους.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

Κυριάκος Δ. Κεντρωτής (1997), Βαλκανικά Σύμμεικτα, Τόμος 9, *Η Βουλγαρία στο κλείσιμο του Αιώνα: Επιλογές και προοπτικές της εξωτερικής και αμυντικής πολιτικής της*, Περιοδική έκδοση του Ιδρύματος Μελετών της Χερσονήσου του Αίμου, Θεσσαλονίκη

Θεοφάνης Μαλκίδης (2001-2002), Βαλκανικά Σύμμεικτα, Τόμος 12-13, *Η διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς το Βαλκανικό χώρο*, Περιοδική έκδοση του Ιδρύματος Μελετών της Χερσονήσου του Αίμου, Θεσσαλονίκη

Συμβούλιο Ευρωπαϊκής Ένωσης (2004), *Οικονομικά και Δημοσιονομικά Θέματα*, Ανακοινωθέν Τύπου, Βρυξέλλες, Gerrit Zalm Αντιπρόεδρος της Κυβέρνησης και Υπουργού Οικονομικών των Κάτω Χωρών

Ευρωπαϊκό Ίδρυμα για τη Βελτίωση των Συνθήκων Διαβίωσης και Εργασίας (2007), *Δεύτερη έρευνα για την ποιότητα ζωής στην Ευρώπη Πρώτα πορίσματα*, Απολογισμός της κοινωνικής πραγματικότητας, Έγγραφο διαβούλευσης, Δουβλίνο, Ιρλανδία, Σώμα Συμβούλων Ευρωπαϊκής Πολιτικής

Ινστιτούτο Έρευνας και Κατάρτισης Ευρωπαϊκών Θεμάτων (2013), *Τα Βαλκανικά Κράτη Μέλη ως εκφραστές της Ε.Ε. και ο Ευρωπαϊκός προσανατολισμός των Βαλκανικών κρατών*, Αθήνα, Φ. Ζυγούλης Αικ. Πλιάκη

Ιωάννης Αρμακόλας - Θάνος Π. Ντόκος (2010), Από τα Βαλκάνια στη Νοτιοανατολική Ευρώπη-Προκλήσεις και Προοπτικές στον 21ο Αιώνα, Εκδόσεις Σιδέρη, στο κεφ. 4, Κυριάκος Δ. Κεντρωτής, *Βουλγαρία: πραγματικότητα και αναζητήσεις στις αρχές του 21ου αιώνα*, (σελ. 143-166)

Ιωάννης Αρμακόλας - Θάνος Π. Ντόκος (2010), Από τα Βαλκάνια στη Νοτιοανατολική Ευρώπη-Προκλήσεις και Προοπτικές στον 21ο Αιώνα, Εκδόσεις Σιδέρη, στο κεφ. 5, Κυριάκος Δ. Κεντρωτής, *Η Ρουμανία στους Ευρώ-Ατλαντικούς θεσμούς: Σε αναζήτηση νέου ρόλου*, (σελ. 167-200)

Νικόλαος Τζιφάκης - Αστέριος Χουλιάρης (2007), Η Διεθνής αναπτυξιακή βοήθεια στα Βαλκάνια - Οι Αντιφάσεις της Γενναιοδωρίας, Εκδόσεις Παπαζήση, Στο κεφάλαιο *Οι Αντιφάσεις της Διεθνούς Γενναιοδωρίας στα Βαλκάνια*, σελ. 15-43

Νικόλαος Τζιφάκης - Αστέριος Χουλιάρης (2007), Η Διεθνής αναπτυξιακή βοήθεια στα Βαλκάνια - Οι Αντιφάσεις της Γενναιοδωρίας, Εκδόσεις Παπαζήση, Στο κεφάλαιο *Παράδοξοι Δωρητές: Η Ιαπωνία και ο Καναδάς στα Βαλκάνια*, σελ. 89-113

Ξενόγλωσση

European Commission (1997). *Commission Opinion on Bulgaria's Application for Membership of the European Union*. Brussels

Commission of the European Communities (1999). *Bulgaria's progress towards accession*. European Commission Regular Report. Brussels

Commission of the European Communities (2003). *Bulgaria's progress towards accession*. European Commission Regular Report. Brussels

Commission of the European Communities (2004). *Bulgaria's progress towards accession*. European Commission Regular Report. Brussels

Commission of the European Communities (2006). *Establishing a mechanism for cooperation and verification of progress in Bulgaria to address specific benchmarks in the areas of judicial reform and the fight against corruption and organized crime*. European Commission Decision. Brussels

Commission of the European Communities (2006). *establishing a mechanism for cooperation and verification of progress in Romania to address specific benchmarks in the areas of judicial reform and the fight against corruption*, European. Commission Decision. Brussels

Aneta B. Spendzharova & Milada Anna Vachudova (2012): *Catching Up? Consolidating Liberal Democracy in Bulgaria and Romania after EU Accession*, West European Politics, 35:1. 39-58. <http://dx.doi.org/10.1080/01402382.2012.631312>

Svetlozar A. Andreev (2009): *The unbearable lightness of membership: Bulgaria and Romania after the 2007 EU accession*. Communist and Post-Communist Studies 42 375-393. <http://www.sciencedirect.com/science?>

European Commission 2000 - *Commission Opinion on Romania's Application for Membership of the European Union*, Agenda, Brussels

Διαδικτυακοί Τόποι / Ιστοσελίδες

New Zealand Trade and Enterprise (n.d.), Agribusiness, Retrieved from: <https://www.nzte.govt.nz/en/export/market-research/agribusiness/>

EUR-Lex, Πρόσβαση στο δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (n.d.), *NATO (Οργανισμός Βορειοατλαντικού Συμφώνου)*, Από:

<http://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/nato.html?locale=el>

Το Βήμα (2012). Ρουμανία: Ανεβαίνουν οι εθνικιστικές κορώνες. Από:

<http://www.tovima.gr/world/article/>

Καίτη Βασιλάκου (n.d.), *Οι εθνικές μειονότητες στην Ευρώπη*, Από:

<http://ketivasilakou.blogspot.gr/2014/03/blog-post.html>

Ελληνική Δημοκρατία, Υπουργείο Εξωτερικών (n.d.), *Ειδικά Θέματα Εξωτερικής Πολιτικής, Το Ζήτημα του Ονόματος της ΠΓΔΜ*, Από: <http://www.mfa.gr/to-zitima-tou-onomatos-tis-pgdm/>

Minority rights group international, (n.d.) *World Directory of Minorities and Indigenous People, Bulgaria, Governance*, Retrieved from:

<http://minorityrights.org/country/bulgaria/>